

Satya Sambara

L. F. 69

ब्राह्मणसूक्तः (सटीकः)

गद्येश्वरः
टोका-हरमाण्डलः

**Bonares
Edition**

श्रीकाशीजीमेमहलाघुघुरानासामाकीगल्लीआदिविश्वेश्वरकेपासश्रीयुतबाबूहरखचंद
जीकेवाडेमेदुर्गाप्रसादकदारेकेगणेशमंत्रालयमेजातकालंकारसटीकछापागयालिखावचउ
निवारीछापनेवालागोपालजिसेलेनाहोयसोकुंजगलीकेपश्चिमफाटककेपासदुर्गाप्रसादकदारेके
॥दुकानमेमिलेगा॥६॥

जा.लं.

१

श्रीगणेशायनमः वस्वर्णे ब्रह्मविद्यापरिचयचतुरं श्रीशुकं व्यासपुत्रं नत्वाचार्यमुनीनां हरिपदकमले प्रेमविश्रामभाजां स्विष्टे
ष्ट्वेष्टे देवं श्रुति समधिगतं माधवं भावयित्वा भावैरुद्गाव्यन्तेऽस्यै प्रवरमतिमुदे जातकालं कृतश्रीः १ अथ ज्योतिर्विजिलकः
दोलं कृतिका व्यरचनानि पुणः श्रीगणेशकविः श्रीशुकजातकानुरोधिजातकालं कारनामकग्रंथं चिकीर्षुस्तदो निर्विघ्नपरिसमा
प्रथं शिष्टाचारक्रमगतं भगवद्भिभूतिभूतगुरुगणेशभारतीकर्मप्रणिपातपरं विष्णुनिर्देशात्मकं मंगलमाचरति द्वाभ्यां शास्त्रैर्विकीर्षि
सानंदं प्रणिपत्य सिद्धिसदनं लंबोदरं भारतीं सूर्यादिग्रहमंडलं निजगुरुं भक्त्या हृदये स्थितं येषामंघ्रिस
रोरुहस्मरणात् नानाविधाः सिद्धयः सिद्धिं यांति लघुप्रयांति विलयं प्रत्यूहशैलव्रजाः ११॥ जाभ्यां सानंदमिति सिद्धा
वाकलितमिति गणेशकृतिना गणेशनाम्ना ग्रंथकरणकुशलेन मया तज्जातकं कृतस्त्वग्धराया प्रव्यक्तं क्रियते स्पष्टार्थं यथा स्यात्
विधीयंत इत्यर्थः किं कृत्वा भक्त्या तां सिद्धिसदनान्नत्वा नमस्कृत्य तान् किं विधानं येषामंघ्रिसरोरुहस्मरणात् नानाविधाः अनेकवि
धाः सिद्धयः कार्यसिद्धयः सिद्धिपूर्णतां यांति प्रत्यूहशैलव्रजाः विघ्नपर्वतसमूहाः विघ्नोत्तरायः प्रत्यूह इत्यमरः व्रजोगोष्ठाध्वरुंदेषु
त्वमरः लघुशीघ्रं विलयं यांति नश्यंतिलघुसिप्रमरंदुतमित्यमरः लघ्विति पदं शीघ्रतावाचकं देहलीदीपकन्यायेनोभयत्रान्वे

राम

तितात्कान्तदाहसिद्धिसदनंसिद्धिलक्ष्मीः तस्याः सदनं गृहं निवासस्थानमिति यावत् श्रीनिवासमित्यर्थः त्वंसिद्धिस्त्वं स्वधा स्वाहेत्या
दिलक्ष्मीस्तुत्यारंभे सिद्धिशब्दस्य लक्ष्म्यां प्रयुक्तत्वात् सिद्धिलक्ष्मीरिति निमित्तविकल्पार्थः कीदृशं सिद्धिसदनं सानंदं आनंदं न स हि
तं ब्रह्मण आनंदः आनंदं ब्रह्मणो विद्वानिति श्रुतेः सानंदमिति विशेषणपदं भगवतो न्यत्र नोपपद्यते ततो न्यदतमिदं श्रुत्वा ब्रह्म
णमित्यत्रार्तवोपदेशात् दृढं स्थितं हृदयकमलवासिनं सर्वस्वचाहं हृदिसन्निविष्ट इति भगवद्भक्त्या भक्त्या प्रीतिपूर्वकानुस
त्यागं श्रीमच्छिवाख्यं लंबोदरं विनायकं भारतीं सरस्वतीं सूर्यादिग्रहमंडलं रव्यादीनां ग्रहाणां मंडलं समूहं च प्रणिपत्य नमस्कृत्य
शुकास्यमलं शुक्रमुनिमुखादुद्भक्तिभूतं गलितं गाथोक्तिगाथानां श्लोकविधुरांगिरां उक्तिव्यवहारः यस्मिन् तथाभूतं कथं युक्तं
यते यथा शुक्रस्यात् गलितं श्रीमद्भागवतं महापुराणं श्रीधरस्वामिनाव्यक्तं कृतमित्यध्याहारः कथं भूतं भागवतं जातकं च सद्भावा
कलितं सतं प्रशस्तो भावो विष्णुभक्तिः तेनाकलितं विशिष्टं जातकं पक्षे सद्भावैस्तन्वादि द्वादशभावैस्तान्यर्थैर्वा विशिष्टं पदार्थ
ललितं पदार्थैः परमभक्त्युद्योतकैः श्रवणकीर्तनादिभिः ललितं रुचिरं जातकपक्षे पदार्थैः सानंदसदनादिभिर्मनोवैराग्ययोगां
लीलार्चनैर्योगोभक्तियोगस्तस्यांगानियमनियमासनप्राणायामध्यानधारणा समाधयः तेषां लीला उपदेशविशेषास्तस्मिन्
तमहितं जातकपक्षे योगांगानि ग्रहभावादीनि तेषां लीलायोग्यत्वेन घटनविशेषास्तस्मिन् प्रहितं प्रशस्तमित्यर्थः ज्योतिर्विदो जीव
ने ज्योतिः परमात्मानारायणः परो ज्योतिरिति श्रुतेः तद्विदं ब्रह्मविदं जीवनं कालक्षेपयोग्यं जातकपक्षे ज्योतिर्विदो गणकानां जीविकाप्र
दत्ता जीवनमित्यर्थः घृतस्त्रग्धरास्त्रग्धरावृत्तैरित्यर्थः जात्यभिप्रायेणैकवचनोक्तिः तस्य लक्षणं चत्वारो यत्र वर्णाः प्रथममित्यादि

ननु श्रीधरस्वामिवद्भवतापि शुक्लजातकव्याख्याने कर्तव्यग्रंथारंभो नोचितस्तत्राह यत्पूर्वमिति गणेशनामाऽहं श्रीमच्छिवानुज्ञयापि द
शास्त्रसंपन्नशिवनाम्नः गुरोराज्ञया तत्रैतत्पर्यमिति भावः पूर्वभावकालेषु कास्यगलितं चंदोरहितत्वात् स्वरूपगूढतमं अतिशयेन
हनं ननु विशदं परमं सारार्थनिरूपणे नोक्तं यज्जातकं तदेव स्वग्रहचरैश्चारुरुचिरं विशदं कुर्वेत् फक्कि कारूपस्य गूढतमस्य विशदक
सद्भावाकलितं पदार्थललितं योगंगलीलार्चितं श्रीमद्भागवतं शुकास्यगलितं यच्छ्रीधरस्वामिना सुखार्त्त
क्रियते गणेशकविना गाथोक्तिज्जातकं वृत्तं स्वग्रहयाजनादि सुफलं ज्योतिर्विदं जीवनं २ यत्पूर्वपरमं शु
कास्यगलितं सज्जातकं फक्कि कारूपं गूढतमं तदेव विशदं कुर्वेत् गणेशोऽस्य हं देवज्ञः सुतरां यशः सुखमतिः श्री
हर्षदंष्ट्राधरावृत्तैश्चारुनृणां शुभायनपदं श्रीमच्छिवानुज्ञया ३ भूयांसः संति भूमौ निजपरमधियाशालिनः
काव्यगुणैः संख्यावंतस्तथापि प्रचुरपरगुणानंदलीलां भजंते ॥ ॥ ॥ राणं श्लोकैरेवोचितमित्याशयः कथं भूतोऽयं
देवज्ञोऽदृष्टवेनाकर्तव्यग्रंथभावितवार्तादर्शनिगूढभावः सुतरां यशः सुखमतिः अतिशयितकीर्तिजन्यसुखमतिर्यस्य सः प्रयोजन
गर्भमिदं विशेषणं यशोऽन्यसुखार्थमिति भावः कीदृशं तत् श्रीहर्षदंष्ट्रियं हर्षं वददाति तत् शुभायनपदं शुभायनानां शुभजनका
नां आनंदसिद्धिसदनादीनां आस्यदं स्थानं ३ ननु सत्कवीनां हर्षं प्रदंत्वदीयं ज्ञातकं न स्यादित्याह भूयांस इति भूयो यद्यपि काव्यगुणै
॥ गद्यपद्यरचनायां निजमतिरचनाशालिनः निजधि ॥

यायाकाव्यरचनातयाशालंतेतेभूयांसः निपुणाः संख्यावंतः कवयः संजितथापिप्रचुरपरगुणानंदलीलांभजंतेप्रकृष्टपरगुणा
नुभवजन्यानेदलीलांउदहंतिनोपेक्षंतद्वयर्थः परगुणपरमाण्व्यवतीकृत्यनित्यनिजदिविकसंतः संति संतः कियंतद्वय
क्तत्वात्कृत्यानुपरगुणानुभवजन्यप्रमोदएवतेषांलीलेतिभावः उक्तमर्थमर्थान्तरन्यासेनद्रढयतिचंचक्रांभीर्येषपद्याच
विवुधविटपीचचंचक्रांभीर्येषपद्याविवुधविटपिनः चंचतोद्योतमानाः गांभीर्यादयश्चएतेषांजन्मसंप्राप्तिः आश्रयोविहित
धीमापिरत्नगुहमपिसरस्वानसमुद्रः स्वकीयांमर्यादांस्थितिनित्यजतितथैवकवयोपिप्रमोदेरन्नितिभावः गांभीर्येनियुक्तं

चंचक्रांभीर्येषपद्याविवुधविटपिनांजन्मसंप्राप्तिनूनंमर्यादांनस्वकीयांनित्यजतिकिलमहान्नतन्धामासर
स्वान् ४ देहद्रव्यपराक्रमौसुखसुतौशत्रुः कलत्रंमृतिर्भाग्यंराज्यपदंक्रगेणगदितालाभव्ययैस्तत्र

पद्यान्तस्मीः विवुधविटपीपारिजातः अत्ररत्नधामेतिपदंचित्यंशमशब्दस्यनपुंसकलिङ्गत्वात् अत्रतत्पुरुषसमासेपरव
ल्लिङ्गद्वंद्वतत्पुरुषयोरित्यनुशासनेनरत्नधामेतिनपुंसकांतत्वस्यादंतत्वात् अतो रत्नधामाप्युदन्वानितिपाठः समीचीनः ॥४॥
अथतन्वादीनांसामान्यविशेषसंज्ञाः कथ्यंतेयावदध्यायंआदौतावत्तन्वादीनांदेहादिसंज्ञाः तेषांसर्वेषामात्रं तांचशास्त्रे
विक्रीडितेनाह देहद्रव्यपराक्रमावितिलग्नतः ल्यपलोपेपंचमीलग्नमारभ्यक्रमेणदेहादयोद्वादशभावाः गदिताः उक्तास्तत्र
॥ मंदेहोदेहभावः द्वितीयतृतीयोद्भवपराक्रमोद्भवपराक्रमभावौचतुर्थपं॥

जा. लं.
३

चमौभावौ सुखसुतौषष्ठः शत्रुः सप्तमभावः कलत्रं अष्टमो मृतिः नवमो भाग्यं दशमं राज्यपदं एकादशहादशौलाभव्यपौलाभव्य
नामकौ तत्र तेषु देहिनां देहं सौख्यं शरणं सुखाश्रयं मतं अतो बुधैः ज्योतिर्विद्विस्तस्मादेहादेवलग्नभावादेव शुभाशुभाख्यफलजः
निर्णयो वक्ष्यमाणप्रकारेण कार्यः ५ लग्नमिति लग्नमूर्त्यादिशब्दाश्चमिति मुनयः ऊचुरिति तृतीयेनान्वयः मूर्तिः अंगं तद्वहदयः वपुः क
ल्पमिति समाहारः उदयः वपुः कल्पमाद्यतन्वादयो लग्नपर्यायाः इति प्रथमभावः ततो नंतरं धनं स्वकोशार्थं स्वकोशश्चार्थश्च कोश

भावाद्वादशतत्र सौख्यशरणं देहं मतं देहिनां तस्मादेव शुभाशुभाख्यफलजः कार्यो बुधैर्निर्णयः पौष्ट्यं मृ
र्तिस्तथांगं तन्नुरुदयं वपुः कल्पमाद्यततः स्वकोशार्थं कुटुंबंधनमथ सहजं भ्रातृदुश्चिक्रसंज्ञं अंवापाता
लतुर्ये हि वृकगृहमुद्गहाहंनं यानसंज्ञं वध्वाख्यं चान्वनीरंजलमथ तनयं बुद्धिविद्यात्मजाख्यं ईवाक्याने पंच
मस्यात्तज्जमथ रिपुद्वेषवैरिहताख्यं षष्ठं जामित्रमस्तस्मरमदनमदयूनकामाभिधानं ॥ अथ आख्येयस्य स

नशातंधनं स्वादिसंज्ञमूचरित्यन्वयः अयमग्रेपि सहजं भ्रातृदुश्चिक्रसंज्ञं तृतीयभावः अंवापातालतुर्ये हि वृकगृहमुद्गहाहंनं यानसंज्ञं
ननामकं एवं वध्वाख्यं वंधुसंज्ञं चान्वनीरंजलं एते चतुर्थभावस्य पर्याया इति भावः अथ तनयं बुद्धिविद्यात्मजाख्यं वाक्याने पंचममित्यप्रिगम
रेण संबंधः स्यात् पंचमभावस्यैते पर्यायाः ईवाक्यानमिति अथ षष्ठं रिपुद्वेषवैरिहताख्यं ऊचुः रिपुद्वेषवैरिहता नामकमित्यर्थः अथ स
मित्रं जामित्रमस्तस्मरमदनमदयूनकामाभिधानं ऊचुः सप्तमं जामित्रमित्यर्थः अष्टमं रं धादुः श्रुदयाम्यनिधनलयपदं मृसुः अष्टमं रं धादि

॥ सप्तमः ॥

जा. तं.
४

ख्यंषष्टदशाष्टमंत्रिकमुक्तं ९ अथमित्रशत्रूनेकेनशार्दूलविक्रीडितेनाहचंद्रेति चंद्रेज्यसितिजादयः अर्कादेः सुहृदः बुधादयः समाः अन्येवैरिणः मताः मुनिभिरिति शेषः सूर्यस्य चंद्रेज्यसितिजाः सुहृदः मित्राणि बुधः सूर्यः शुक्रशनीशनि रविवुधौ चंद्रस्य मित्रे सर्वे अन्ये समाः गुर्विंदुसूर्याः भौमस्य मित्राणि शुक्रशनीसमौ बुधः शत्रुः शुक्रसूर्यौ बुधस्य मित्रे भौमगुरुशनिनयः समाः चंद्रः शत्रुः रविचंद्रभौमाः गुरोर्मित्राणि शनिः समः बुधशुक्रौ शत्रुबुधशनीशुक्रस्य मित्रे कुजगुरुसमौ रविचंद्रौ शत्रु

धर्मचापोक्लिमाख्यंययारिषुसहजंकंटकारख्यंहिकेंद्रंचैतच्चातुष्टयस्यात्रिकमिहगदितंवैरिः फांतकारख्या ९ चंद्रेज्यसितिजारवांदुलनयौगुर्विंदुसूर्याः क्रमाच्छुक्राकौरविचंद्रभूमितनयाज्ञाकांसितज्ञौमताः अर्कादेः सुहृदः समाश्चबुधः सर्वे हि शुक्रार्कजौ भौमाचार्ययमायमः कुजगुरुपुज्यः परेवैरिणः ॥१०॥ तृतीयदशमेग्रहोनवमपंचमेषांबुनिक्रमाचरणवृद्धितः स्मरगृहंततः पश्यति ॥११॥

वींदुभौमाः शत्रवः १० अथदृष्टीः एथ्वीवृत्तेनाहतृतीयेति तृतीयदशमादिदुच्चरणवृद्धितः पश्यति तत्रतृतीयदशमेच्चरणदृष्टमपश्यति नवमपंचमेषांचिचरणदृष्ट्यापश्यति अष्टांबुनिअष्टमचतुर्थेचरणेअथदृष्ट्यापश्यति स्मरगृहंसप्तमंचतुश्चरणदृष्ट्यापूर्वपश्यतीत्यर्थः तृतीयदशमेशनिः नवमपंचमेगुरुः चतुर्थोष्टमभौमः पूर्णदृष्ट्यापश्यती ॥१२॥ ॥१३॥

तिजातेकांतरेसविशेषोत्तेयः इमेकुंजादयोमेषतः मेषमारभ्यभवनंफलाशीशः मेषस्यकुजइत्यादि ११ अध्यायं समाप
यतिशालिन्याहृद्येतिश्रीगणेशेनविदुषाउतश्रीविशिष्टेनगणेशेनअलंकारख्येअलंकारनामकेमंजुलेखचिरेदृष्टेःपद्ये
मुष्णितेमनोहरैः श्लोकैः रचितेस्मिन्प्रथमेऽध्यायः अष्टैः दिग्भिः दशभिः श्लोकैः अयं आदिमः प्रथमः संज्ञाध्यायः प्रणीतः उक्तः र
चितइत्यर्थः १२ इतिज्ञातकालंकारटीकायांप्रथमोऽध्यायः ॥ १॥ अथभावाध्यायोव्याख्यायतेकविः स्वविनयोविशेषे

कुसुमसितवुधौशशीरविवुधौसितक्ष्मासुतौगुरुर्यमशनीगुरुर्भवनपाइमेमेषतः ११ हृद्यैः पद्यैर्मुष्णि
तेसूक्ष्मोषेलंकारख्येजोतकेमंजुलेस्मिन् संज्ञाध्यायः श्रीगणेशेनवर्णितैर्द्विभिः संयुतोयंप्रणीतः
१२ इतिज्ञातकालंकारेप्रथमोऽध्यायः ॥ १॥ शुकाननसरोरुहाद्गलितमन्त्रभूमीतलेफलंपरमसुंदरं

इयन्भावफलंवक्तुं पृथ्वीवृत्तेनप्रतिजानीते शुकैतिशुकाननसरोरुहाद्गलितः ॥ सकलमाकलय्याधुना ॥ १ ॥
अहतनुभावतः ततः आरभ्यतत्फलंजातफलंअधुनाब्रवीमिद्वेषुधाः पंडिताः अत्रवचनेममयत्किमपिचापलं
स्यात्तद्युयंसमध्वरितिप्रार्थनाकिंकृत्वाब्रवीमिअत्रभूमीतलेशुकाननसरोरुहात्शुकमुखारविचद्गलिशिष्यप्र
शिष्यद्वाराप्राप्तंपरमसुंदरंसकलंफलंआकलय्यविचार्यकथंभूतंफलंप्रवरदेवविदांसंतोषदं ॥

ना.ले. ५ उत्कृष्टज्योतिर्विदानंदं अन्यत्रोक्तमन्यतो ग्राह्यमिति न्यायेन प्रथमं ग्रहभावस्य एतान्तेषां बलं च ज्ञातव्यं ततो भावसमा-
न्यफलांतरं शुभपापमित्रग्रहदृष्टियोगादिकं भावषड्वर्गाः भावेशस्योदयास्तादिकं ज्ञातव्यं तदुक्तं पृष्ठपर्यंतं सायो योभा-
वः स्वामिदृष्टो युतो वा सौम्यैर्वा स्यात्तस्य तस्यास्ति वृद्धिः पापैरेवं तस्य भावस्य हानिर्निर्दिष्टव्या प्रश्नतो जन्मतो वा तत्र विशेष-
योगर्गजातके नीचस्थोरिपुगेहस्थो ग्रहो भावविनाशकृत् उदसी नो ग्रहो मध्यमित्रस्वर्शत्रिकोणगः स्वाच्चस्थश्च ग्रहो
प्येवं भाववृद्धिकरः स्मृतः व्ययाष्टषष्ठभावेषु विपरीतफलमाह उशनाचार्यः सौम्याः पुष्टिपापाविपर्ययसंश्रिता ग्रहाः कु-
र्युः मूर्त्यादिषु निधनात्परिपुष्पावेत्युक्तमात्फलदाः अन्यच्च सौम्यवर्गाश्चिताभावाः शुभतां प्राप्नुवंति हि पापवर्गाधिकानेष्ट-

ब्रह्मो भूतनुभावतः प्रवरदैववित्तोषदं यदत्र मम चापलं किमपि तत्समध्वं बुधाः ॥ १ ॥ ६७६ ॥

सन्वाद्यान्मन्त्रसंशयः लघुलगाधिपौ स्यातां बलाधिकतरौ यदि तत्फलानां प्रवृद्धिः स्याद्दीनो हानिकरः स्मृतः एवं भावेषु सर्वेषु
अनावभावेशावैलात् ततो जनुषिवक्तव्या हानिर्वृद्धिश्च कोविदैरितिसर्वार्थचिन्तामणौ लग्नादिभावादिषु रं धरिं फे पापग्रहास्त-
द्रचनादिनाशः सौम्यास्तु तेषु क्तफलप्रदाः स्युः सन्वादिकानां फलमेव माहः यद्वावनाथौरिपु रं धरिः फेदुः स्यान्पुण्येद्भवने स्थि-
तो वातद्वावनाशंकथयंति तज्जाः शुभेक्षिते तद्भवनस्य सौख्यं २ तत्तद्वावे त्रिकोणे वसुखमदनभेचास्पदे सौम्ययुक्ते पापानां दृष्टि-
हीने भवनपसहिते पापखेटैरयुक्ते भावानां पुष्टिमाह स्वयं च शुभकरी मन्यन्ता त्वे प्रणाशं मिश्रं मिश्रैर्ग्रहैः सकलमपि तथा पूर्तिमा-

रिक्तानामिति ॥

अथ त्रिभिः श्लोकैस्तनुभावविषयमाह देहाधीशेति देहाधीशः समस्त्वाभेदकृत्पुनः प्रपश्येणयुक्तः व्ययिपुमृतिगः स्यादश
 षष्ठाष्टमान्यतमस्थानगतश्चेतदाजातस्य देहसौख्यं न स्यात् अस्य योगस्य धृजिभावे विचार्यत्वया तनाय प्रथमं यजि त्रिभि
 र्गुणैः यद्वा वक्ष्ये रिपुरंध्ररिः फेतद्वा घनाशंकथयेति तज्ज्ञा इति प्राकृतिरिवितत्वात् अन्यदा हव्ययेशो व्ययेष्वशः षष्ठे अ
 ष्टमः प्रोक्तः प्रमेयं तत्फलस्यैव कर्ता देहसौख्याभावकर्ता स्यात् अयमर्थो यवनमतेन विरुद्धो यथा वृहज्जातके रिपुभवनपेरिपु
 स्थिनीहृक्गैरीमुखीरूपणः निधनपतौ निधनस्थे व्यवसायी व्याधिवर्जितोऽप्युदितः विरोधशमनाय अयमर्थो बोध्यः देहाधीश
 देहाधीशः स गणपो व्ययिपुमृतिगश्चेतदा देहसौख्यं न स्याज्जंतोर्निजर्ह्ये व्ययिपुमृतिपस्तत्फलस्यैव क
 र्ता मृतौ चेत्कूरुखेटस्तदनुतेनुपतिः स्वीयवीर्येण हीनो नानातंकाकुलः स्याद्भजति हिमनुजो व्याधिमाधिप्रकोपं
 व्ययिपुमृतिगसति तद्भवनपेपितत्रस्थे शुभफलं स्यादिति न कश्च्यं पूर्वोक्तयोगे सति व्ययिपुमृतिपः स्वभवनगतश्चेत
 त्फलस्यैव कर्तैति वाच्यं योगानामचिंत्यफलत्वादिति अथान्ययोगमाह मृतौ विनिमूर्तौ लग्नेतनुपतिः कूरग्रहः कूरखेटः लग्नेशः
 स्वीयवीर्येण हीनः स्वकीयबलाद्द्रुहितश्चेतदाजातो मनुजः नानातंकाकुलः अनेकरोगाकुलः व्याधिरोगं व्याधिपुंवेमं चिंता व्याप्रा
 त्वं भजति प्राप्नोति वलत्वं परंपुं ग्रहं नीचास्तत्वाभिज्ञेयं तदुक्तं जातकामृतं स्वोच्चं मूलत्रिकोणं स्वग्रहमधिसुहृदेहकामं तं स्याद्देह
 ॥ दासीनं समर्ह्य रिपुभवनमधियोर्भेवनीयामिधुनं पूर्वपूर्ववलीयः ॥

विशनाथयोः सूर्योचंद्रमसोः द्यूतयोः सप्तमगः भौमः बुधः पृष्ठादुदयं अभिगतः सूर्योदयराशौ स्थित इति तृतीयो योगः अत्र जातः पुरु-
षः मनस्वी प्रशस्तमना इत्यर्थः अधः दुष्टकर्मा परभवनरतः परगृहवासरतः परस्त्रीरतो वा स्यात् क्षीणकायः क्षीणशरीरश्च मनस्वित्वा-
कालगतचंद्रस्य बलत्वे बोध्यं एवं तनुभावस्य शुभाशुभयोगा उक्ताः ननु क्वचिच्छुभयोगेऽपि शुभफलं नोपलभ्यते तथा अशुभयोगेऽपि शुभ-
फलं नोपलभ्यते अशुभयोगकर्तृरपि हो परिशुभदृष्ट्या शुभं नोपलभ्यते ताजिककारैरित्यंशीलस्य दृष्टिप्रयुतमण ऊं योगेन भर्जतं कृतमु-
भूमौ पुत्रस्तु पृष्ठादुदयमभिगतश्चंद्रजश्चेन्मनस्वी स्यादंधो दुष्टकर्मा परभवनरतः पुरुषः क्षीणकायः ४ कोशा-
धीशः स्वराशौ सुरगुरुसहितः सर्वसंपत्प्रदः स्यात्केंद्रे वा यत्रिके चेद्भवति हिमनुजः क्लेशभाक् द्रव्यहीनः ॥ कं व ह ज्ञ

तककारेण न शुभा उदिता योगा यथा भवन्ति शुभे सिता इत्युक्तं इति तनुभावः ४ अथ धनभावफलं श्लोकद्वयेन ब्रुवन् प्रथमे तनुभावे
तुष्टयमाह कोशाधीश इति कोशाधीशः धनेशः गुरुपुतः केंद्रे वा चेत्तदा ज्ञानस्य सर्वसंपत्प्रदः स्यात् अथानंतरमन्ययोग उच्यते इत्य-
र्थः गुरुपुतो धनाधीशः त्रिकेषु षष्ठाष्टमद्वादशेषु अन्यतमे चेज्जाती मनुजः वलेशभाक् द्रव्यहीनश्च स्यात् त्वेनाधीशः ष-
ष्ठे चंद्रे योगः शिथिलो ज्ञेयः तं प्रति चाल्य धनयोगसद्भावात् धनाधीशस्य शुभत्वे मध्यधनयोगसद्भावात् तदुक्तं व ह ज्ञातके लम्भा-
॥ दतीव वसुमान्शशांकात्सौ म्यग्रहैरुपचयं गतैः समेतैः द्वाभ्यां समा ॥

ना. ल.

9

स्यप्रथमान्यतदन्यतायामन्येषुस्वपिलंस्विदमुक्तेनअथान्ययोगः स्वांत्याधीशोद्वितीयद्वादशाधीशोशुक्रलग्नेशपुत्रौवे
तदाजीनःनेत्रहीनःअंधःस्यात्अथान्ययोगःशुक्रपापाभ्यांयुक्तोयद्रोधनस्यश्चेत्तदाजातोनेत्रहीनश्चेत्अन्ययोगत्र
यंतत्रद्वितीययोगस्यतातादिष्वतिदेशंचाहजनुषिजन्मसमयेसंदुःसचंद्रःशुक्रत्रिकस्थःषष्ठाष्टमद्वादशेषुअन्यतमे
चेत्तदाजातोमनुजःनिशिअंधकत्वंप्राप्नुयात्निशंधःस्यात्सार्कशुक्रःसूर्यशुक्रयुतोतनुभवनपतिःलग्नेशःत्रिक

स्वांत्याधीशोत्रिकस्थोऽकवितनुपयुतौस्यात्तदानेत्रहीनश्चंद्रःपापेनयुक्तोधनभवनगतःशुक्र
शुक्रनेत्रहीनः५शुक्रःसंदुल्लिकस्थोजनुषिनिशिनरःप्राप्नुयादंधकत्वंजन्मांधःसार्क
शुक्रमनुभवनपतिःस्यात्तदानींमनुष्यःएवंतातानुजांवासुतनिजगृहिणीस्थाननाथाः
स्थिताश्चेदादेश्यंतत्रतेषांप्रवरमत्तियुतैरंधकत्वंतदानी॥ ६ ॥

स्थइत्यनुषंगःतदानींजातोमनुजःजन्मांधःजन्मनैवांधःस्यादिति तातादीनांस्थाननाथाःएवंपूर्वोक्तप्रकारेणसा
दुशुक्रास्त्रिकस्थाश्चेत्तदानींतेषांतातादीनांअंधकत्वंप्रवरमत्तियुतैर्देश्यंवक्तव्यंतत्रतातःपिताअनुजःकनिष्ठ
आताअंवामातानिजगृहिणीभार्याप्रवरमत्तिशब्देनतातादीनांजन्मन्यपिअंधयोगज्ञानत्वंसूच्यतेइतिधनभावः॥ ६ ॥

राम

अध्वात्संभवत्सुखादियोगानाह्वात्स्थानेशभौमौत्तृतीयाधिपतिभौमौव्ययिपुनिधनस्थानगौ १२१ ध्रुवत्रिकस्थीय
दितरीजातः बंधुहीनः सामान्यशब्दनिर्देशेन सहोदरबंधवो विवक्षितास्तेरहित इत्यर्थः सहजभवनपे सहजाधिपे स्वक्षेत्रे स्व
गृहे सौम्यदृष्टे शुभग्रहदृष्टे सति मानवः तद्वान्वंधुवानस्यात्सहजाधिपे शुभग्रहयुते केंद्रस्थे अदभ्रं बहुबंधुसौम्यस्थिति केंद्र
स्थे सहजभवनपे पापग्रहे युते अदभ्यथा बंधुसौख्यं न स्यात् युते दृष्टे इत्युपलक्षणं इत्थं अमुना प्रकारेण बुद्धिमद्भिर्निजधिया

भ्रातृस्थानेशभौमौव्ययिपुनिधनस्थानगौ बंधुहीनः स्वक्षेत्रे सौम्यदृष्टे सहजभवनपे मानवः स्याच्च तद्वा
न केंद्रस्थे बंधुसौख्यं शुभविहगयुते स्याददभ्रं नराणां पापे अदभ्यथै तत्तदनुनिजधिया ज्ञेयमित्यं समस्तं
पातालेशः स्वराशौ शुभस्वचरयुतो भाग्यनाथेन युक्तः सामंतः स्यात्ततश्चेत्सुरपतिगुरुणा वाहने शस्तनुस्यः १२१

स्वबुद्ध्या समस्तभावफलं तदनुयोगविचारानंतरं ज्ञेयं अयमर्थः योगसत्यपियोगकर्तृषु भूयसी पापदृष्टिः पापयोगः योगकर्तृ
शोनी श्रीमता योगे प्रागुक्तं लक्षणं न स्यात् इति तृतीयो भावः ७ अथ चतुर्थभावफलं वदनयोगचतुष्टयमाह पातालेशः चतुर्थेशः
स्वराशौ शुभस्वचरयुतः शुभग्रहयुक्तः सन् भाग्यपेन भाग्यस्वामिना युक्तश्चेज्जातः सामंतः स्यात्तत्तत्तां पालांतरं लभ्य
स्यैवाहने शो गुरुणा पूज्यः राजकृतसन्मानभाजनं स्यात्तदनुगुरुदृष्टः सुखेशः लाभगश्चेत्तत्पद्मगुरुदृष्टः सुखेशः यानं प्रश्यन् भवे

जा-ले- वाहनानां निवहं समूहं नराणां अभिमतं प्रदत्ते इदं योगद्वयं वा शब्दप्रयोजके पित्रेयं अन्ययोगलाभाच्चतुर्थं इष्टविरहात् प्रमोहप्रभा
प्रमोहात् ८ अथ गृहप्राप्त्यादियोगानां हस्तग्रेसहितश्चतुर्थभावनार्थः स्वक्षेत्रे चतुर्थं भवने चेत्तदा ज्ञापस्य अर्चनितो गृहा
पिः गृहलाभः स्यात् तथा मुद्गलिः हितकारकैर्जनैः सौहार्दप्रीतिः सुहृन्जनयुक्तं गृहादित्यर्थः तनुपतिपुक्तः चतुर्थनाथः तदितर

संदष्टो राजपूज्यस्तदनुचहिवुकाधीश्वरोस्लाभसंस्थो यानं पश्यन्नराणां निवहमभिमतं वाहनानां प्रदत्ते ८ स्व
क्षेत्रे चतुर्थे नाथस्तनुपति सहितः स्यादकस्माद्गृहापिः सौहार्दं वा मुद्गलिस्तदितरगृहगश्चेद्गृहालभ्ययोगः यावं
तः पश्चेत्तदधनदशमगृहप्रांत्यपैश्चेन्निकस्यापुक्तास्तावत्प्रमाणज्वलनवशगताः क्लेशदाः स्युर्गृहानुः ९
यावंतो वाहनस्थाः शुभविहगदशांगोचरानो भवेयुस्तावंतो वा विरामाः परमगुणवतां वाहनानां नृणां स्युः कू
राः पश्यंति यानं व्ययनिधनगताश्चेत्तदा तद्वदेव प्राज्ञैरादेश्यमेषां खलु शुभकरणं शान्तिकं वाहनानां ॥ १० ॥

गृहगः चतुर्थं भवनादन्यभवनस्यश्चेत्तदा गृहालभ्यः योगः गृहप्राप्तभाक् योवंतः क्रूरग्रहाः द्वितीयदशमचतुर्थदशमस्थैः सं
हिताः त्रिकस्याः तावंतो गृहाः जातस्य नृः नरस्य बह्विवशगता दग्धाः अतएवं क्लेशदाः स्युः अत्र धने शादीनां चतुर्णां समुदितानामे
कजनोनविवक्षितः त्रिकं भवने यो वा प्रांत्यसद्भावे सावकाशतात् ९ अथ वाहनविरामयोगौ तच्छान्तिकरणं चाह क्रूरद्वयनुषंगः ॥ १० ॥

चतुर्थस्थः शुभः
वाहनस्थः चतुर्थस्थः शुभः

०५

विहगदशंगोचरानोभवेपुः शुभग्रहदृष्टानस्यः तावन्तः परमशुणवन्तां प्रकृष्टगुणयुक्तानां बाहनानां विरामाः विनाशाः स्युः अथ
द्वादशगुणमगताः क्रूराः यावन्तदत्यनुपंगश्चतुर्थपश्यन्ति चेत्तदा पंडितैस्तद्देवदृष्टकूरग्रहे संख्या प्रायेस्व बाहनानां विरामाः स्युः
रित्यर्थः तत्र बाहनानां शुभकरणशान्तिकं प्राप्तेः आदेश्य विधेयमिति शेषः इति चतुर्थभावः १० अथ पंचमभावफलमिहोपायन
विश्वबुद्धियोगानाहविद्यास्थानाधिपः पंचमेशः केवलो वा बुधगुरुसहितो वा त्रिकेवर्तमानश्चेत्तदा जातो विद्याहीनः त्रिकस्य पं

विद्यास्थानाधिपो वा बुधगुरुसहितश्चेत्त्रिकेवर्तमानो विद्याहीनो नरः स्यादथ नवमनिजक्षेत्रके द्रेषु तद्वन् बाल
त्वं वृद्धता वा यदि गगनसदां जन्मकाले तदा स्यात्प्रज्ञामां द्यनराणामथ यदि विहगः स्वर्गगो दोषदृष्ट्यात् ११ वा ।
कस्थानेशो गुरुर्वाप्यपरिपुविलयस्थानगो वा विहीनश्चैवं पित्रादिकानां पतयद्दहयुतामूकता स्याच्च ताभ्यां वागी
शान्त्यं चमेशस्त्रिकभवनगतः पुत्रधर्मो गनाथारं ध्रेदेष्यांति मस्या यदि जनुषि नृणां मात्मजानां भावः १२ ॥

चमेशे बुधगुरुयोगे विद्याद्यनुकूलो नास्तीति वा शब्देन द्योतितं अथ पंचमेशः पंचमनवमके द्रेषु स्थितश्चेत्तदा जातो विद्यावान् बु
धगुरुयोगे विद्यावत्वं किमुत वक्तव्यमिति गम्यते अथ जन्मकाले प्रज्ञायोगकर्तृणां गगनसदां ग्रहाणां बालत्वं वृद्धता वा पंडितराजा
नां प्रज्ञागा द्यं अत्यबुद्धिः स्यात् यदि बालो वृद्धो वा ग्रहः स्वक्षेत्रगः तदा दोषदृष्टमज्ञामां द्यत्वप्रयोजकदोषदूरीकुर्यादित्यर्थः १४
अथ मूकत्वसंतानाभावयोगानाह वा कस्थानेशः पंचमेशो गुरुर्वाप्यपरिपुविलयस्थानगो त्रिक ॥ १५ ॥

जा. त्वं.
९

॥६॥

स्यश्चैतदावाग्बिहीनः मूकः स्यात् अथपित्रादिमूकतायोगमाह एवंप्रकारेणपित्रादिभावानां दशमभावादिराशीनां पतयस्तापं
पंचमेश्वरपुताः त्रिकेतिष्ठंतिचेत्तदातातादीनां मूकत्वं स्यात् अदिशब्दात् अनुजादयो ज्ञेयाः अथजन्मनिजीवातजीवाधिष्ठित
राशेः पंचमेशः त्रिकस्थः पुत्रधर्मो गनाथाः पंचमनवमलग्नेशः जन्मलग्ना त्रिकस्थाः यदितदापुत्राणामभावोवाच्यः १२ अथसं
तानयोगमाहतेपुत्रधर्मो गनाथाः शुभखगसहिताश्चेत्तदासंतानोत्पत्तौ किंचित्कालं विलंबः स्यात् शुभग्रहदशांतर्दशावलापेषु

किंचित्कालं विलंबः शुभखगसहितास्तेथकर्के सुतर्क्षे चंद्रे कन्याप्रजावान्प्रमिततनयवांश्चाथदेवंद्रपूज्यात् क्रूर
श्रेयंमस्यः सुतभवनगतः स्यात्तदापत्यहीनश्चायापुत्रः स्वगेहाद्यदिभवति सुते सूनुरेकस्तदानीं १३ कुंभेचेत्यं
चमत्रास्तदनुचमकरं नंदनेप्यात्मजाः सुस्तिस्त्रोभौमः सुतानां त्रितयमथ सुतादायको रोहिणेयः ॥॥ याविलंबवदति

अथकर्कराशौ पंचमभावेचंद्रश्चेत्तदाकन्याप्रजावान्अथवाप्रमिततनयवान्स्वत्यापत्यः स्यात् अथदेवपूज्यात् जीवात्यं च
मस्यः क्रूरश्चेत् जीवोपिलग्न्यात्यं चमगस्तदापत्यहीनः संतानरहितः स्यात् यद्विस्वगेहात्स्वराशितः पंचमेकायापुत्रः शुनिश्चैतदासु
पुत्रः स्यात् अत्रसंपूर्णदृष्ट्या शुभरुतस्यशनेः स्वराशेः पुत्रभवनेदृष्ट्या नेकपुत्रयोगस्तदारविभौमयोः स्वगेहात्यं चमस्य योरेकपा
त्रैकमुतवक्तव्यमितिगुणोभिमप्यः १३ अथअन्ययोगमाह नंदनपंचमभावेकुंभेकायासूनुरित्यनुषंगः यदितदापंचपुत्राः सुः

मकरस्यस्त्रिराशित्वं
आमजाः तिस्रः मकरस्यस्त्रिराशित्वं

जौमेमकरं चेदित्यनुषंगः सुतानां त्रयं स्यात् अथ रौहिणेयः बुधः पंचमे सुतादायकः कन्याप्रदः इत्यंशुक्रश्चंद्रोऽपि पंचमे सुतादा-
यकः एवं केवलेन ग्रहयोगरहितेन पंचमस्थि न गुरुणा पंचपुत्राः स्युः पंचमे मेषे वृषे कर्के वा केतुराहोरेकतरे इति शेषः नो विलं-
बेत्तानोऽप्यतौ प्रतिबंधो न भवतीत्यर्थः नो विलंब इत्यनेन सूचितं मकरकुंभातिरिक्तराशौ पंचमेशनौ मकरमंतरेण तत्र स्युः जौमेमक्रि-
यादि राशीन्विहाय पंचमे राहौ वा केतौ संततेर्विलंब एवेति १४ ननु कति वर्षाणि विलंब इत्याह पापग्रहो जीवो वा चतुर्दश्याः पंच

इत्यं काव्यः शशांको जनुषि च गुरुणा केवलेनैव पुत्राः पंचस्युः केतुराहोः क्रियवृषभवने कर्के देनो विलं-
१४ पापो वा बासवेज्यः सुखभवनगतः पंचमे वाष्टमे वा शीतांशुः संततेः स्यात् खगुणमितसमा तुल्य एव प्र-
बंधः पावंतः पापस्वेदास्तनयगृहगताः सौम्यदृष्ट्या विद्युक्तास्तावद्वर्षप्रमाणो नियतमिह भवेत्संततेर्वा वि-
लंबः १५ तत्राप्राप्तिर्धर्ममूलान्नदनुबुधकवीशंकरस्याभिषेकाच्चंद्रश्चेतद्देवत्रिरिव पतिगुरुर्मन्त्रयंत्रौषधीनां

मेषेष्वेवाच्चंद्रः खगुणमितसमा तुल्यः त्रिंशद्वर्षमितः प्रबंधः संततेरित्यनुषंगः प्रकृष्टो बंधः शुभग्रहदृष्ट्या विद्युक्ताः पावंतः पं-
चमस्याः क्रूरग्रहाः स्युः वलाधीनफलाः स्वगा इत्युक्तप्रकारैः स्थानदिगादिवलरूपकैः किंतदिति ध्येयं तावद्वर्षप्रमाणः
संततेर्जिज्ञेयं न विलंबः स्यादित्यर्थः १५ अथ प्रतिबंधकभंजकं संतानोपायमाह तत्राप्राप्तिः संततिप्राप्तिः धर्ममूलान्शुनिस्मृति-
विधिमतो धर्मः मूलं हेतुर्यस्याः सा तथा आदित्यसंप्रमीत्रतशंकराराधनसंतानगोपालमं॥ ६॥ ६॥ ७॥ ६॥ ६॥

जी. ले.
१०

त्रजपंहरिवंशश्रवणादिविहितधर्ममूलेतिभावः अत्रविशेषः तदनुतत्पश्चादुधकवीविलंबप्रयोजकौचेतशंकरस्याभिषेका
ब्रह्माध्यायोक्तमंत्रकरणकाभिषेकान्त्याग्निरित्यनुबंगः चंद्रश्चेत्पूर्ववज्जेयंगुरुश्चेत्तथातदायंत्रौषधीनांसिद्धांसिद्धिशब्दः
यत्रादिभिः प्रत्येकं संवध्यते यंत्रसिद्ध्या औषधसिद्ध्या निमंत्राचरणेन यंत्रग्रथोक्तानि यंत्राणि संतानगोपालमृत्युजपादीनि औ
षधः लक्षणायास्तासां सिद्धिः विधिवदनुष्ठानसाध्यफलेत्यर्थः शनिभौमसूर्यराहणां मध्ये कस्यचित्प्रतिबंधकत्वे तत्र वंशे
शपूजाकुलदेवतापूजनं आम्नायोक्तरीत्या कार्या आम्नायशब्दः वेदस्मृतिपुराणाद्युपलक्षणः तत्रापि विशेषः बुधगुरुनव
सिद्ध्या मंदारसूर्यो यदि शिखितमसी तत्र वंशे शपूजाकार्याम्नायोक्तरीत्या बुधगुरुनवपाः सि प्रमेधात्र
सिद्धिः १६ षष्ठेशे पापयुक्ते तनुनिधनगते नुः शरीरे ब्रणाः स्युश्चोद्देश्यं तज्जनित्री जनकसुतवधूबंधुमित्रा
प्रस्थानपाः प्रतिबंधकाश्चेदुमानुष्ठानात् शीघ्रमेव सिद्धिः स्यादिति पंचमभावः ॥ १६ ॥ अथरिपुभाव ॥ दिकानां ॥
फलवक्तुकामस्तावद्गणरोगानाहपापग्रहयुते षष्ठेशे लग्नाष्टमगते सति नुः मनुजस्य शरीरे ब्रणाः स्युः इत्यमृतकृतकारे।
सृजनित्र्यादिभावानामीशे पापयुक्ते तनुनिधनगते तेषां ब्रणाः स्युः इत्यादेशं वक्तव्यं अगविशेषब्रणानाहतस्य निजामी
तनुनिधनगतः षष्ठेशो दिनमणिः सूर्यश्चेत् शिरसि ब्रणः चंद्रश्चेत्मुखे भौमश्चेत्कंठे बुधश्चेद्दृढे वाक्य ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥

१०

तिष्ठेन्नाशिमूलेव्रणाःस्युः १७ शुक्रश्चेन्नेत्रमूलेष्टेचशनिश्चेत्पदेसुरेणराहुःकेतुर्वाअधरेव्रणाःस्युःइत्यग्निमश्लोकेनान्वयः
 अग्निनेत्रव्याधियोगःतदनुभौमबुधराशिस्थितलग्नेशःभौमबुधदृष्टःकतिचित्स्थानगोपिवायत्रकुत्रवास्यानदानींजातःनेत्रो
 गीस्यात्प्रवरमतिपुनैर्होरिकैरेवेत्तेयं १८ अथान्ययोगःषष्ठभावाधिपेलग्न्येजातःशत्रुहंतास्यात्धनस्थेषष्टेषुपुत्रात्तार्थः
 इत्यंतस्थानगामीशिरसिदिनमणिश्चाननेशीतभानुःकंठेभूमीतनूजोहृदिशशितनयोवाक्यतिनोभिर्मूले
 १७ नेत्रेष्टेचशुक्रोदिनकरतनयःस्यात्पदेचाधरेचेत्केतुर्वासैहिकेयस्तदनुत्तनुपतिर्भौमविस्त्रेत्रसंस्थः
 अभ्यामालोकिताःसन्भवतिहिकतिचित्स्थानगोवातदानींनेत्रेरीगीनरःस्यात्प्रवरमतिपुनैर्होरिकैरेवेत्तेयमे
 वं १८ षष्ठेशेलग्न्यनेभवतिहिमनुजोवैपिहंताधनस्थेषुपुत्रात्तार्थोतिदुष्टःसहजभवनगोग्रामदुःखाकरःस्यात्
 नाभिस्थानेचरीगीतनुनिधनपतीशत्रुभावस्थितौनानेत्रेवामेतरस्यादसुरकुलगुरुःसूर्यजस्त्वघ्निरोगी १९ दंतेदं
 तच्छदेवाकुमुदपतिरिषःसंस्थितःषष्ठभावेकेतुर्वालग्ननाथःकुजबुधमवमेसंस्थितःक्वापिदृष्टः ॥१॥ अणानःशुही
 तःअर्थोधनंयस्यसपुत्रदत्तधनइत्यर्थःअतिदुष्टश्चस्यात्सहजभवनेग्रामस्पदुःखाकरःनाभौरीगीचस्यात्लग्नाष्टमपतीषष्ठस्थो
 नापुरुषःवेत्रेरीगीस्यात्अग्रेवामेनेत्रशब्दोपादानात्अत्रवामइतिगम्यतेशुक्रःषष्ठेष्टमेइतरेदक्षिणनेत्रेरीगीशनिःषष्ठेचर
 तेऽभिस्थात् १९ अथान्ययोगःराहुकेतूशत्रुभावेचेदंतेदंतच्छदेवावेवारीगीस्यात्भौमबुधराशिस्थितो लग्नेशः ॥ २० ॥

जा. सं.

११

स्वेन स्वशत्रुणा पूर्णदृष्टः यत्र कुत्रापि स्यात्तदा आसनार्थे गृहसमीपे वारोगी स्यात् यदि तौ भूमीसूर्यपुत्रौ रिपुगृहगौषष्ठभावसं-
स्थौ चेत्तदा तद्भवः पुरुषस्य गदरोगः स्यात् २० तथा प्रालेयां शौचं देखगसहिते पापग्रहयुक्ते शत्रुभावस्थिति रोगवान् स्यात् कू-
रे निर्णीडिते शनिप्रभृतिभिः क्रूरग्रहैः योगेन दृष्ट्वा वा पीडिते तनुसदनगते लग्नगते स्मिन् शीतकरे चंद्रे तद्द्वान् रोगी स्यात् शुभ-
ग्रहदृष्टिरहितः केन्द्रगः क्रूरश्च द्रोगवान् स्यात् तस्मिन् क्रूरे शुक्रराशिसंस्थे कुजशुक्रगुरुभिर्न दृष्टे तद्देव रोगवान् नैव स्यात् अत्र य-
स्वेन प्रत्यर्थिना वा भवति जनुषि च दासनार्थे स रोगस्तौ भूमीसूर्यपुत्रौ यदि रिपुगृहगौ तद्भवः स्याद्गदो नुः २०
प्रालेयां शौचं रिपुस्थे स्वलखगसहिते मानवो रोगवान् स्यात् क्रूरैर्निर्णीडितश्चेत्तनुसदनगतः शीतरश्मिस्तदानीं
क्रूरे केन्द्रालयस्थे यदि शुभविहगैर्नैक्षिते रोगवान् स्यात् स्मिन्काव्यालयस्थे कुजगुरुकविभिर्नैक्षिते तद्देव २१
पुलगे स्वीयतुंगेरिपु भवनपतौ वीक्षिते सन्नभोगैरंगे नूनं नराणां मरिजनवशतः स्याद्गदो गूढरूपः ॥ २॥
यपि विशेषोक्तं तथापि योगकर्तृगृहस्वामिकफवातपित्तादिकोपजन्यां विशेषरोगोत्पेयः २१ षष्ठेशे पुंराशि लुप्तिस्त्रिंशे वा पा-
पग्रहे दृष्टे सति नराणां जातानां अंगेशरीरे अरिजनवशतः शत्रुजनकारिनः गूढरूपः प्रच्छन्नः गदरोगः स्यात् अत्र ग्रहे तुंगरा-
शेनां प्रायः स्त्रीराशित्वात् पुलगे वा शब्दप्रयोगे भिन्न एव योगो ज्ञायते षष्ठेशे राहुयुक्तः यद्वा सूर्ययुक्तः द्वादशे वा स्थितः तदा जातः

११ पृष्ठे ह वासी नीचः

॥ इति सप्तमः ॥ २२ अथ सप्तमभावफलनिरूपयिष्यन् विवाहयोगमाह यावन्तोऽपि सप्तमस्या सप्तमेशेन दृष्टः तावन्तो विवाहाः नः पुरुषस्य ।
 शेषा सुमतिमता जन्मलभ्याभिज्ञेन देवज्ञेन एव मुक्तप्रकारेण कुटुंबे जननं भ्रात्रा दीक्षेयं होरागमज्ञेन जीतकशास्त्रविद्विरधिकमस-
 वतां ग्रहाणामेव योगाद्विचारः कार्यः तत्राधिकवलं रविविधुकुभुवां रविसूर्यचंद्रभौमानां अंगदिकूशेलसंख्यमात्रेण सूर्यस्य षट्
 रूपाणि चंद्रस्य दशरूपाणि भौमस्य सप्तरूपाणि अन्येषां षट् रूपाण्येव अंगरूपाधिको वलीति पद्धतिवचनात् ॥ २३ गृहिणीकार-

रिः फस्थाने स्थिते चेदरिसदनपतौ सिंहिका पुत्रयुक्ते किं वा सप्राश्वयुक्ते परगृहवसतिर्नो च वृत्तिर्नरः स्यात् ॥ २२
 यावन्तोऽपि विहंगामदनसदनगाश्चेन्निजाधीशदृष्टास्तावन्तो नुर्विवाहास्त्वय सुमतिमता ज्ञेयमित्यं कुटुंबे ।
 कार्यो होरागमज्ञेन अधिकवलवतां खेचराणां हियोगादां देश्यंतत्र वीर्यं रविविधुकुभुवा मंगदिकूशेलसंख्यं ॥ २३ ॥
 केन्द्रस्थावात्रिकोणयदिखलु गृहिणीकारकाख्यानभोगाः कामार्थे शौनिजर्क्षे परिणयनविधिः स्यात्तदानीं नु-

काः सप्तमभावेऽभयहाः सुक्रंदुजीवशशिजैः सकलैस्त्रिभिर्बोद्धाभ्यां कलत्रभवेने च तथैकेन एषां गृहेऽपि च गणेऽपि विलोकितां
 सति स्त्रियो मदनभावपतिस्वभावा इति कल्याणधर्मवचनात् एतैर्केन्द्रस्थावात्रिकोणेषु तत्रासमहितीयपती स्वभवने स्थातां तद-
 जातस्य नः पुरुषस्य परिणयनविधिः विवाह एकः स्यात् सप्तमभावाधीशः द्वितीयाधिपो वा शुक्रयुक्तः यावद्धिः कुर्यात् हेतुः सहितः

॥ इति सप्तमभावफलनिरूपयिष्यन् विवाहयोगमाह ॥

॥
१-स्तं
१२

गामेकीशः स्यात् २४ अथगर्भभावयोमानाहसप्तप्रौढस्यैलगत्येशनौसप्तमस्यैकोयोगः अथस्येशनीसप्तमेगुरुदृष्टिरहितश्चंद्रोदशमेइतिदि-
तीयोयोगः अत्रनारीनोप्रसूतेद्वेष्येशः शत्रुभवनस्वामी तयामित्रमंदौरविशनीचद्विषिषष्ठेबुधेनदृष्टः सितकिरणश्चंद्रोक्तोसप्त-
मैत्रयंतुवीयोयोगः अत्रनारीनोप्रसूतेकुजशनीषष्ठेचतुर्थेयदितदाजातस्यनारीगर्भिणीनस्यादितिचतुर्थोयोगः इतिसप्तमभावः

जायाधीशः कुटुंबाधिपतिरपियुतश्चेन्निकेगर्हिताख्यैर्योवद्भिः शुक्रयुक्तो नियतमिहभवेत्तावतीनां विरा-
मः २४ लग्नस्थेसप्तसप्तौदिनमणितनयेकामगेचार्कमंदौद्युनेचंद्रेनभस्येनचयदिगुरुणालोकितेनोप्रसू-
तेद्वेष्येशोमित्रमंदौद्विषिसितकिरणेऽस्तेबुधेनेक्षितेनोसूतेद्वेष्यजलक्षेयदिकुजरविजौगर्भिणीस्यान्ननारी
२५ अथस्थानस्थितावास्थिरभवनगताः शुक्रवागीशसौम्याः कृच्छ्राणां कर्मणां नाभवति हि नियतं कारकस-
ह्यभावः वाल्येदुःखीनरः स्यान्निधनगृहपतौलाभयान्तेसुखी स्यात्पश्चात्पापेभ्यमायुः शुभखगसहितेदीर्घमायुः

२५ अथाष्टमं भावंः कष्टकर्मकरादियोगमाह शुक्रगुरुबुधाः अष्टमस्थाः स्थिरराशिगताः वातदाजातः नापुरुर्नगुणां २६
षः नियतं नियमेन कष्टकर्मणां कर्तो स्यात्सूक्ष्मभावः कठिनचित्तश्च स्यात् अष्टमभावो लोभगोवाल्ये वाल्यावस्थायादुःखी पश्चा-
त्सुखी स्यात्लाभगोपमेशोपापेभ्यमायुः स्यात्तस्मिन्नेव शुभग्रहयुक्ते जातानां दीर्घमायुः स्यात् २६ १६ १७ १८ १९ २० २१ २२ २३ २४ २५ २६ २७ २८ २९ ३० ३१ ३२ ३३ ३४ ३५ ३६ ३७ ३८ ३९ ४० ४१ ४२ ४३ ४४ ४५ ४६ ४७ ४८ ४९ ५० ५१ ५२ ५३ ५४ ५५ ५६ ५७ ५८ ५९ ६० ६१ ६२ ६३ ६४ ६५ ६६ ६७ ६८ ६९ ७० ७१ ७२ ७३ ७४ ७५ ७६ ७७ ७८ ७९ ८० ८१ ८२ ८३ ८४ ८५ ८६ ८७ ८८ ८९ ९० ९१ ९२ ९३ ९४ ९५ ९६ ९७ ९८ ९९ १०० १०१ १०२ १०३ १०४ १०५ १०६ १०७ १०८ १०९ ११० १११ ११२ ११३ ११४ ११५ ११६ ११७ ११८ ११९ १२० १२१ १२२ १२३ १२४ १२५ १२६ १२७ १२८ १२९ १३० १३१ १३२ १३३ १३४ १३५ १३६ १३७ १३८ १३९ १४० १४१ १४२ १४३ १४४ १४५ १४६ १४७ १४८ १४९ १५० १५१ १५२ १५३ १५४ १५५ १५६ १५७ १५८ १५९ १६० १६१ १६२ १६३ १६४ १६५ १६६ १६७ १६८ १६९ १७० १७१ १७२ १७३ १७४ १७५ १७६ १७७ १७८ १७९ १८० १८१ १८२ १८३ १८४ १८५ १८६ १८७ १८८ १८९ १९० १९१ १९२ १९३ १९४ १९५ १९६ १९७ १९८ १९९ २०० २०१ २०२ २०३ २०४ २०५ २०६ २०७ २०८ २०९ २१० २११ २१२ २१३ २१४ २१५ २१६ २१७ २१८ २१९ २२० २२१ २२२ २२३ २२४ २२५ २२६ २२७ २२८ २२९ २३० २३१ २३२ २३३ २३४ २३५ २३६ २३७ २३८ २३९ २४० २४१ २४२ २४३ २४४ २४५ २४६ २४७ २४८ २४९ २५० २५१ २५२ २५३ २५४ २५५ २५६ २५७ २५८ २५९ २६० २६१ २६२ २६३ २६४ २६५ २६६ २६७ २६८ २६९ २७० २७१ २७२ २७३ २७४ २७५ २७६ २७७ २७८ २७९ २८० २८१ २८२ २८३ २८४ २८५ २८६ २८७ २८८ २८९ २९० २९१ २९२ २९३ २९४ २९५ २९६ २९७ २९८ २९९ ३०० ३०१ ३०२ ३०३ ३०४ ३०५ ३०६ ३०७ ३०८ ३०९ ३१० ३११ ३१२ ३१३ ३१४ ३१५ ३१६ ३१७ ३१८ ३१९ ३२० ३२१ ३२२ ३२३ ३२४ ३२५ ३२६ ३२७ ३२८ ३२९ ३३० ३३१ ३३२ ३३३ ३३४ ३३५ ३३६ ३३७ ३३८ ३३९ ३४० ३४१ ३४२ ३४३ ३४४ ३४५ ३४६ ३४७ ३४८ ३४९ ३५० ३५१ ३५२ ३५३ ३५४ ३५५ ३५६ ३५७ ३५८ ३५९ ३६० ३६१ ३६२ ३६३ ३६४ ३६५ ३६६ ३६७ ३६८ ३६९ ३७० ३७१ ३७२ ३७३ ३७४ ३७५ ३७६ ३७७ ३७८ ३७९ ३८० ३८१ ३८२ ३८३ ३८४ ३८५ ३८६ ३८७ ३८८ ३८९ ३९० ३९१ ३९२ ३९३ ३९४ ३९५ ३९६ ३९७ ३९८ ३९९ ४०० ४०१ ४०२ ४०३ ४०४ ४०५ ४०६ ४०७ ४०८ ४०९ ४१० ४११ ४१२ ४१३ ४१४ ४१५ ४१६ ४१७ ४१८ ४१९ ४२० ४२१ ४२२ ४२३ ४२४ ४२५ ४२६ ४२७ ४२८ ४२९ ४३० ४३१ ४३२ ४३३ ४३४ ४३५ ४३६ ४३७ ४३८ ४३९ ४४० ४४१ ४४२ ४४३ ४४४ ४४५ ४४६ ४४७ ४४८ ४४९ ४५० ४५१ ४५२ ४५३ ४५४ ४५५ ४५६ ४५७ ४५८ ४५९ ४६० ४६१ ४६२ ४६३ ४६४ ४६५ ४६६ ४६७ ४६८ ४६९ ४७० ४७१ ४७२ ४७३ ४७४ ४७५ ४७६ ४७७ ४७८ ४७९ ४८० ४८१ ४८२ ४८३ ४८४ ४८५ ४८६ ४८७ ४८८ ४८९ ४९० ४९१ ४९२ ४९३ ४९४ ४९५ ४९६ ४९७ ४९८ ४९९ ५०० ५०१ ५०२ ५०३ ५०४ ५०५ ५०६ ५०७ ५०८ ५०९ ५१० ५११ ५१२ ५१३ ५१४ ५१५ ५१६ ५१७ ५१८ ५१९ ५२० ५२१ ५२२ ५२३ ५२४ ५२५ ५२६ ५२७ ५२८ ५२९ ५३० ५३१ ५३२ ५३३ ५३४ ५३५ ५३६ ५३७ ५३८ ५३९ ५४० ५४१ ५४२ ५४३ ५४४ ५४५ ५४६ ५४७ ५४८ ५४९ ५५० ५५१ ५५२ ५५३ ५५४ ५५५ ५५६ ५५७ ५५८ ५५९ ५६० ५६१ ५६२ ५६३ ५६४ ५६५ ५६६ ५६७ ५६८ ५६९ ५७० ५७१ ५७२ ५७३ ५७४ ५७५ ५७६ ५७७ ५७८ ५७९ ५८० ५८१ ५८२ ५८३ ५८४ ५८५ ५८६ ५८७ ५८८ ५८९ ५९० ५९१ ५९२ ५९३ ५९४ ५९५ ५९६ ५९७ ५९८ ५९९ ६०० ६०१ ६०२ ६०३ ६०४ ६०५ ६०६ ६०७ ६०८ ६०९ ६१० ६११ ६१२ ६१३ ६१४ ६१५ ६१६ ६१७ ६१८ ६१९ ६२० ६२१ ६२२ ६२३ ६२४ ६२५ ६२६ ६२७ ६२८ ६२९ ६३० ६३१ ६३२ ६३३ ६३४ ६३५ ६३६ ६३७ ६३८ ६३९ ६४० ६४१ ६४२ ६४३ ६४४ ६४५ ६४६ ६४७ ६४८ ६४९ ६५० ६५१ ६५२ ६५३ ६५४ ६५५ ६५६ ६५७ ६५८ ६५९ ६६० ६६१ ६६२ ६६३ ६६४ ६६५ ६६६ ६६७ ६६८ ६६९ ६७० ६७१ ६७२ ६७३ ६७४ ६७५ ६७६ ६७७ ६७८ ६७९ ६८० ६८१ ६८२ ६८३ ६८४ ६८५ ६८६ ६८७ ६८८ ६८९ ६९० ६९१ ६९२ ६९३ ६९४ ६९५ ६९६ ६९७ ६९८ ६९९ ७०० ७०१ ७०२ ७०३ ७०४ ७०५ ७०६ ७०७ ७०८ ७०९ ७१० ७११ ७१२ ७१३ ७१४ ७१५ ७१६ ७१७ ७१८ ७१९ ७२० ७२१ ७२२ ७२३ ७२४ ७२५ ७२६ ७२७ ७२८ ७२९ ७३० ७३१ ७३२ ७३३ ७३४ ७३५ ७३६ ७३७ ७३८ ७३९ ७४० ७४१ ७४२ ७४३ ७४४ ७४५ ७४६ ७४७ ७४८ ७४९ ७५० ७५१ ७५२ ७५३ ७५४ ७५५ ७५६ ७५७ ७५८ ७५९ ७६० ७६१ ७६२ ७६३ ७६४ ७६५ ७६६ ७६७ ७६८ ७६९ ७७० ७७१ ७७२ ७७३ ७७४ ७७५ ७७६ ७७७ ७७८ ७७९ ७८० ७८१ ७८२ ७८३ ७८४ ७८५ ७८६ ७८७ ७८८ ७८९ ७९० ७९१ ७९२ ७९३ ७९४ ७९५ ७९६ ७९७ ७९८ ७९९ ८०० ८०१ ८०२ ८०३ ८०४ ८०५ ८०६ ८०७ ८०८ ८०९ ८१० ८११ ८१२ ८१३ ८१४ ८१५ ८१६ ८१७ ८१८ ८१९ ८२० ८२१ ८२२ ८२३ ८२४ ८२५ ८२६ ८२७ ८२८ ८२९ ८३० ८३१ ८३२ ८३३ ८३४ ८३५ ८३६ ८३७ ८३८ ८३९ ८४० ८४१ ८४२ ८४३ ८४४ ८४५ ८४६ ८४७ ८४८ ८४९ ८५० ८५१ ८५२ ८५३ ८५४ ८५५ ८५६ ८५७ ८५८ ८५९ ८६० ८६१ ८६२ ८६३ ८६४ ८६५ ८६६ ८६७ ८६८ ८६९ ८७० ८७१ ८७२ ८७३ ८७४ ८७५ ८७६ ८७७ ८७८ ८७९ ८८० ८८१ ८८२ ८८३ ८८४ ८८५ ८८६ ८८७ ८८८ ८८९ ८९० ८९१ ८९२ ८९३ ८९४ ८९५ ८९६ ८९७ ८९८ ८९९ ९०० ९०१ ९०२ ९०३ ९०४ ९०५ ९०६ ९०७ ९०८ ९०९ ९१० ९११ ९१२ ९१३ ९१४ ९१५ ९१६ ९१७ ९१८ ९१९ ९२० ९२१ ९२२ ९२३ ९२४ ९२५ ९२६ ९२७ ९२८ ९२९ ९३० ९३१ ९३२ ९३३ ९३४ ९३५ ९३६ ९३७ ९३८ ९३९ ९४० ९४१ ९४२ ९४३ ९४४ ९४५ ९४६ ९४७ ९४८ ९४९ ९५० ९५१ ९५२ ९५३ ९५४ ९५५ ९५६ ९५७ ९५८ ९५९ ९६० ९६१ ९६२ ९६३ ९६४ ९६५ ९६६ ९६७ ९६८ ९६९ ९७० ९७१ ९७२ ९७३ ९७४ ९७५ ९७६ ९७७ ९७८ ९७९ ९८० ९८१ ९८२ ९८३ ९८४ ९८५ ९८६ ९८७ ९८८ ९८९ ९९० ९९१ ९९२ ९९३ ९९४ ९९५ ९९६ ९९७ ९९८ ९९९ १०००

राम

१२

अयुर्गृहेशः अष्टमपतिः क्रूरयुक्तः षष्ठदशगतः तदात्यमायुः कुरुते अष्टमपतिः लग्नेशयुक्तः अरिप्रांत्यसंस्थः इत्यनुषंगः तदा
स्वल्पमायुः प्रदत्ते अष्टमेशः रधस्थो वाचिरायुः प्रदत्ते अष्टमेशः तदनुरविभुवावातत्राष्टमेतद्वत्चिरायुः प्रदत्ते लये शो अष्टमेशः
शस्यानस्थितः द्वितीये स्थितश्चेत्तदा तत्करो वैरियुक्तश्च स्यात् २७ प्रसूतौ जन्मसमये आयुर्देहाधिना यौ अष्टमलम्पती हीनवीर्यौ
यौ अष्टमषष्ठगतौ तदा संग्रामे कीर्तिशेषं प्राप्नोति संग्रामाभिमुखो युद्धं विहाय पंचत्वं प्राप्नोतीत्यर्थः तावेवायुर्देहाधिना यौ सबलौ

कुर्यादायुर्गृहेशः स्वलखगयुगरिप्रांत्यसंस्थो ल्पमायुश्चेत्स्वमाधीशयुक्तो निधनभवनपः स्वल्पमायुः प्रदत्ते र
धस्थो वाचिरायुस्तदनुरविभुवस्तत्र तद्वत्स्वये शोक्लेशस्यानस्थितश्चेज्जनुषिहिमनुजो वैरियुक्तस्करः स्यात् २८
आयुर्देहाधिना यौ विधनरिपुगतौ हीनवीर्यौ प्रसूतौ संग्रामे कीर्तिशेषं व्रजति वलयुतौ तौ तदा तज्जयापि शुक्रेणां
दोस्तिकायां स्तनुषविधुंयुतो वाहनस्याननाथो मूर्तौ दंतावलेंद्रैरथ गुरुसहितः स्याज्जयोगंधवाहैः ॥ २८ ॥ ७॥
भाष्ये शो मूर्तिवर्ती सुरपतिगुरुणालोकि तो भूपवंद्यो लग्नस्थो वाहने शो नवमपतिरुभौ पश्यतश्चेत्स्वगे ह ॥ ७ ॥

चिह्नमयो भवति चतुर्थेशः शुक्रेण युतश्चेत्तदा आंदोलिकायाः शिविकायाः जयः शिविकारूढो जयतीत्यर्थः चतुर्थेशः लग्ने शिन
त्रेद्रेण च युतः मूर्तौ लग्ने स्थितश्चेत्तदा दंतावलेंद्रैः महागजैः जयः स्यात् अथ चतुर्थेशो गुरुयुतः लग्ने चेत्तदा वाजिवाहैः वाजिरा
जैः गजैश्च सह जयः स्यात् इत्यष्टमभावः २८ अथ नवमभावः शुभयोगमाहनवमभावेशो गुरुदष्टः लग्नस्थश्चेत्तत्र जातो रा

जा. लं नवदयः राजमान्यः स्यात् भाग्येशः नवमाधिपः लग्नस्थः चतुर्थेन वमपती स्वभवने चतुर्थे पतिः चतुर्थेन वमपतिर्नवमं पूज्यं ।
 १३ दृष्ट्वा पश्यतश्चेत्तदा सर्वासांधनधान्यसुवर्णादिसंपदा आस्यदं आश्रयः मनुजः स्यात् वाहने शः अष्टमस्य सदा मनुजभाग्यरा-
 हित्येव जतिहोराविद्धिरेवं प्रकारेण भाग्यराहित्येनः हीनानां शुभलक्षणं वलादिरहितानां प्राप्तिस्तदनुचपलता स्थिरता च ।
 ज्ञेयेत्यस्मिन्नेव संबन्धः २९ अथ नवमेशोलाभे गे राजमान्यः दीर्घायुर्धर्मशीलश्च स्यात् तदनुजनुषिधनवपुर्वाहने शः द्वितीयल-
 सर्वासां मास्यदे स्यान्मनुज इह संपदां वाहने द्वोरंध्रस्थानस्थितश्च द्वजतिहिगनुजो भाग्यराहित्यमेव २९ हीना-
 नां वाहनां नृपश्चपलता प्राप्तिरेवं नराणां ज्ञेया होरागमस्यैरथ नवमपतौ लाभे गे राजवंद्यः दीर्घायुर्धर्म-
 शीलस्तदनुधनवपुर्वाहने शः स्वगेहे धर्मेशो लग्नवर्ती जनुषियदि गजस्वामि सिंहासनानां ३० योगानां
 स्यादमीषां प्रचुरवलपुतो योधिपस्तदृश्यां लब्धिश्चांतर्दशायामथ गुरुभृगुजौ वाहनाधीशयुक्तौ केन्द्रे-
 यानेत्रिकोणेत्यथ गुरुकवियुग्वाहनस्थानगोवाभाग्याधोशः स्वराशौ भवति नरपतिर्वाहनमूहनाम् ॥ ३१ ॥
 सतचतुर्थपतयः स्वगेहे लग्ने शो लग्ने धने शो धने वाहने शो वाहनमवने इत्यर्थः धर्मेशो लग्नगतो यदि तदा गजस्वामि सिंहासनानां
 प्राप्तिरित्यनुषंगः तत्र गजाः हस्तिनः स्वामि सिंहासनानां राजाधिष्ठेय सिंहासनं राज्यकार्येषु भद्रासनं तेषां प्राप्तिः स्यात् ३० अमी-
 षामुक्तवक्ष्यमाणानां योगानां योधिपः योगकर्तो यो ग्रह अधिकवलपुर्नृपस्तदृश्यां लब्धिः योगफललाभः स्यात् ॥ ३१ ॥

अथगुरुशुक्रौवाहनेशयुतौसंतौकेन्द्रेअयानेआगमेएकारशेइत्यर्थःत्रिकोणस्यातामित्येकोयोगःअथगुरुशुक्रयुतोभाष्या
श्रीशःभाष्येचतुर्थेवास्यानदाहितीयोयोगःअत्रयोगद्वयेजातःवाहनभूतानांसमुदायानांनाथःइशोनरपतिःस्यात्३१अथ
चिंतायोगःभौमेकर्मस्थेक्षेत्रचिंताकर्षणबीजवापक्षेत्रसंस्कारादिप्रकारकक्षेत्रचिंताइत्यर्थःत्रिकभवनगतेषंक्षेत्रमहादश
महीजेसौख्यचिंतासकलविषयप्रयुक्तसौख्यचिंतास्यादित्यर्थःवागीशेत्रिकस्थेवाहनभूषणवस्त्राश्वभवाचिंतास्यात्चंद्रेसिते

कर्मस्थेक्षेत्रचिंतात्रिकभवनगतेसौख्यचिंतामहीजेवागीशेयानभूषावसनहयभवाचामरच्छत्रचिंताप्रा
लेयांशेसितेस्यादथमदनगतेवाक्यतौपुत्रचिंतासंतानस्यानयातेहिमकरतनयेबुद्धिजायन्त्रिकोणे३२मा
तंडितातवंधोरथमुतेनवमद्यूनगेदानवेज्येयात्राचिंतानराणामथनवमसुतेपुत्रजावासवेज्येकर्माधीशेवि
दीर्योयदिजनुषितदासर्वकर्मास्पदंनोगेहेस्वीयेयदासौशुभविहगयुतोमानवोमानशीलः॥३३॥ वात्रिको

स्थेवाग्रच्छत्रचिंतातत्प्राप्नोरेक्षणेचचिंतास्यात्अथवाक्यतौगुरौसप्तमस्थेपुत्रचिंतापुत्रविषयकगोरक्षणादिविंतेत्यर्थःबु
धेयैर्चैर्बुद्धिजाचिंतासूर्येत्रिकोणस्थेपितुर्बोधस्यचचिंताशुक्रेसुतनवमसप्तमगेयात्राचिंताअथगुरौनवमपंचमेपुत्रजापु
त्रमवाचिंतास्यात्चिंतानामयेषांजन्मनांक्षेत्रादिसंभवस्तेषांतद्विषयलाभाशुभालुकूल्यप्राप्तिकूल्यादिसंस्मृतिरिति नवमभा
वः॥ अथदशमभावफलमर्थेनाहजनुषिकर्मभावेशेविदीर्योनिचलश्चेतदाजन्तःसर्वकर्मास्पदंसर्वकर्मणामास्पदंस्थानं

॥ सं.
१४

नौ सर्वकर्मसाधको न स्यात् अर्थात् जनुषिकर्माधीशे वलीचेत् सर्वाणिकर्माणि साधयेज्जात इत्यर्थः यदा शुभग्रहयुतो दशमाधीशः
३३ अथ दीर्घमध्यायुर्योगानाहयदानृणां जन्मसमपेलग्राष्टमदश
मेशां लाभे केन्द्रे त्रिकोणे च स्थिताश्चेद्दीर्घायुः स्यात् पापग्रहाः पणफरचतुर्थे तृतीयस्थिताः मध्यमायुः स्यात् एते पूर्वाक्ता आपोक्ती म
स्थ्याश्चेदल्ल्यायुः स्यात् द्वात्रिंशद्वर्षाद्दीर्घाद्दीर्घायाः ततो मध्यायुः चतुःषष्ट्यनंतरं दीर्घायुर्द्वयं लभेत् दशमेशशनीनां अष्टमस्थानस्थिता

लाभे केन्द्रे त्रिकोणे तनुमिधनभवस्थानगाः संस्थिताश्चेद्दीर्घायुः पापखेदाः पणफरहिवुकत्रिस्थिता मध्यमा
युः दीर्घायुः प्रोक्तमेते यदि जनुषि नृणां सुस्तदा पोक्ति मस्थारं धस्थानस्थितानां तनुपतिगमनस्वामिसूर्यात्मजांनां
३४ यो हीनस्तदशा युस्त्वथ निजभवने धर्मकर्मत्पजेशाश्चेत्सुस्तेषां दशायां बहुलवलवशाद्धर्मबुद्धिर्नराणां
हानिः स्यादन्यथा रौतनुमिधनपतीमानुपुत्रेण युक्तौ स्यातां स्वर्भानुना चेतदनुचशिखिना तदशायां व्रणाः स्युः ३५

नां मध्ये यो हीनः हीनवलस्तदशापर्यंतमायुः स्यादित्युत्तरेण संबंधः ३६ अथ धर्मकर्मत्पजेशाः नवमदशमपंचमेशाः स्वभवने न
वमादिके सुस्तदानेपां योधिकवलस्तस्य दशायां जातस्य धर्मबुद्धिः स्यात् अन्यथा परभवने यदा तेषां योधिकवलस्तदशायां धर्महा
निः स्यादित्यर्थः लग्नाष्टमपती यदि शनि राहु केतूनामन्यतमेन युतौ षष्ठ्यौ तदशायां तनुमिधनपत्योरधिकवलस्तदशायां व्रणाः स्युः ३५

राम
१४

पं-१ चतुर्थेशान्नस्य सभावेवेनदायानहेतुर्मृतिः स्यात्॥

पं-१ चतुर्थेशसूत्रप्रमाणभावेनेतराया नहेतुर्मृतिः स्यात्॥
 योराच्छस्त्रेण च मृतिः तत्रेति अत्रिभौव परामर्शेन याने शस्याशान्यादियोगवक्ष्यते अयमर्थः शर्नियोगे यानहेतोर्मृतिः राहुयोगे चो
 रात्मृतिः केतुयोगे शस्त्रेण मृतिः अश्वसंक्षेपादुक्तानां नवमादिभावानां सामान्यचिंतालं वनं उच्यते न वमभावतां भाग्यजाता चिंता
 विधेया अयं भौवः भाग्ये यो ग्रहः भाग्ये शो यो ग्रहः भाग्य भवनस्यो यो राशिः तद्व्यापकं द्रग्रहा भाग्य भवने शुभाशुभवर्गविवेकः
 भाग्य भाग्येशवलावलत्वमित्यादिविचार्य जातकशास्त्रविचारं परिभूय बुद्ध्या फलं वक्तव्यं तथाभिहितं कल्याणवर्मेण भाग्यक्षेप

यानेशस्रजसंस्थो यदि भवति तदा यानहेतुर्मृतिः स्याच्चौराच्छ्लेण चिंतानवमभवनतोभास्यजाताविधेया
 च्योन्नीभूपोलभुवावसनहयमहत्कर्मणां प्राप्तिचिंतालाभस्थाने खिलानां व्ययनिधनमृहात्कल्मषाणां विधे
 या ३६ लग्नस्थे रिः फलोभयभवति सुवचनोमानवोरूपवान्वास्वर्सेकार्पण्यबुद्धिर्वहुतरपशुमान्ग्रामयुक्तः सदा
 स्यात् धर्मतीर्थावलोक्य बहुलदृष्टमतिः क्रूरयुक्ते च पापी मिथ्या कोशांतकृत्या नियतमिदमतीक्षेयमेवं सुधीभिः ॥ ३७ ॥

स्वात्त्वमन्तायावलोक्यवहुलद्वयगतं कुरुते ततस्तत् १३
विष्णुकोवाभाग्यर्षमाश्रितो विहगः वलवान् मध्येवलो वा इत्यादितत्रान्यत्र भाग्ये वलिष्ठे यदि मे षण्णो चतुः पदोऽस्य प्रकरोति धर्मं
वलिष्ठे बहुधेनुदायी युग्मे तथा ब्राह्मणभोज्यदाता स्यात्कर्कटे तीर्थपरश्च सिंहे जातो मनुष्यः परधर्मनिष्ठः यदृष्टिधर्मानुजौ
यद्यस्याप्रसिद्धधर्मो तु लज्जो मनुष्यः ईहा दशभावाधिपेलक्ष्ये सति मानवः सुवचनः सुबाहूना धुर्योरूपवान् नाभवति तथा स्वर्क्षः
स्वर्क्षे सति रूपणबुद्धिः अनेकपश्युक्तोग्रामयुक्तश्च ग्रामाधिकारयुक्तश्च स्यात् तथा धर्मनवमे सति तीर्थावलोकीतीर्थया ॥ ६ ॥

जा.ले.
१५

जायमानवदुल्लभमतिः अत्यंतधर्मेषु दिश्यातमथापापग्रहयुक्ते सति पापी मिथ्याकोशांतकृतवृथासंचितद्रव्यनाशश्च स्यात्
तत्तुल्यमद्योगान्नियतं फलं हेयं ३७ प्रसिद्धधर्मे निरतोऽमेभवः श्रापेतु शास्त्रविहगः स्वधर्मो मृगे विरज्येत सुधर्मतो नाकुमे
तु पापादिभो हि धर्मः १ मीने वलिषे शुभभावजातो तडागवापी भवधर्मनिष्ठः भाग्येशे लग्नगे भूपकर्मकारी धने धनं वंधुः
प्रियो भ्रातृभावे चतुर्थे पितृभक्तिमान् २ कृती तु पंचमेषु जे जातो विकलकारकः सप्तमे सुभगस्त्रीवान् खंडः पापाष्टमे स्थिते स्व
भेदात्ता देवभक्तो दशमे नृपकार्यकृत् लाभे दीर्घायुः स्थितो व्यये देशांतरस्थितिः स्वस्वामिदृष्टयुक्ते च त्वं देशफलदायकः सु
निष्ठिः कृत् होरागमश्च वलवान्येषां ते श्रेष्ठमानवाः होरासारे भाग्ये खलाः स्वगृहगाः शुभदृष्टि युता यदि सौभाग्यसौख्ययुक्त
स्य जन्म विद्याभूपतेः ३ क्रूरानी चारिभांशस्या भाग्येशे न च वीक्षिताः सर्वदा भाग्यहीनस्य जन्म विद्यान्न संशयः ४ लग्नगे भां
तरे राशौ महाभाग्यो हि भाग्यतः एकेन मध्यभाग्यः स्यादभावे हीनभाग्यवान् ५ गर्गजातके हंति पुण्यं च भाग्यं च कर्म पुण्यगते
दृणां तु गे स्वर्क्षे सहस्रांशुः पुष्कलं धर्ममादिशेत् ६ भाग्यभाग्यं भवेद्व्यः पितृपक्षपरायणः धर्मे पूर्णो निशानाथः क्षीणः सर्व
विनाशकृत् ७ कुजे रक्तप्रसन्नं ही भवेत्पुत्रपुतिव्रती भाग्यहीनश्च सततं नरः पुण्यगृहगते ८ मंदभाग्यो वुधे पापेषु भेसौ म्ये
सुधार्मिकः सही भाग्यः शुभजीवे तेषु क्रेवलीयसि ९ दंडप्रदो वक्रगते नवमस्थे शनैश्चरस्वर्क्षो च्च गेशनो भाग्ये राजा भवति १५
धार्मिकः १० राहौ धर्मगते जातः सुखशीलश्च विवर्जितः अत्यन्त भाग्याभिपश्चेद्यदिकेन्द्रवर्ती आदौ वयस्य च सुखी मनुष्यः नि
॥ कोणगः स्वाच्चगतो यवास्यान्मध्ये वयस्य ल्यफलप्रदः स्यात् भाग्यस्य ना ॥

ये स्वगृहे मित्रगृहे यवास्थास्त्वनम्रिभागे भाग्योदयंतस्य वदंतितन्त्रोः शुभग्रहं द्वैश्वयुतेक्षिते च नीचस्थो वा शत्रुगेहस्थि
 तोका नो गच्छामीरिः फरंधारिगोत्रपापैः खेदैः संयुतो वा यदष्टो भाग्ये हीनः स्याद्दुरिद्री स देव ३ नवमभावपतीरिपुरंधगोनव
 मभरिपुष्टयुतंतथापदिनहमसुधमेरेतो नरः शुभखगैरथधर्मरतो नरः ॥ ४॥ अवलेपि शुभे खेदे भाग्यस्थो धार्मिको नरः शुभवर्ग
 युते भाग्ये शुभकर्म यथान्यथा इत्यादि चिंता विधेया तत्राह जातकसारावलीकारः होरेन्द्रोर्वलयोगाद्यो दशमस्तस्वभावजं कर्म
 तस्याधिपते च तथा वृद्धिर्ज्ञेया तथा हानिः १० दशमेन क्षत्रपतिर्लगात्पुरुषस्य यस्य संभवति सर्वारंभे भवति हि विनिर्दिशेत्
 स्य चातुस्तज्जानकसारि खस्थे खपे खलयुते खलजेन वांसे स्त्रोच्चर्षगे स्वभवने सुखवृत्तयः स्युः नीचारिभावगृहगेल्यसुखात्स
 पुष्पादासोपचारभृतकानुचराश्च दासीः धर्मभावेषु भक्षेत्रेषु भद्रे सुकर्मकृत् पापेक्षिते पापकर्मोत्सामिदृष्टे तु मध्यमाः वेद्याः
 पुरोहिताः शास्त्रस्मृतिस्पृवं च कानराः जायंते कर्मगैः पापैः सौम्यग्रहनिरीक्षितैः वराहो रार्थान्तिः पितृपत्तिशत्रुमित्रभ्रातृस्त्रीभृ
 तकजनादिवाकराद्यैः होरेन्द्रो देशमपतिर्विकल्पनीया भेदकोऽस्य दगति गोत्रानाशमृण १ अर्कोशे नृणकणकर्णभेषजाद्यैश्च
 द्रोशे केषिज्जनांगनाश्रयैश्च धात्वग्निप्रहरणसाहसैः कुजाशे सौम्यांशलिपिगणितादिका व्यशीलैः जीवांशे द्विजविवुधदिवाक
 र्मैः काव्यांशे मणिस्जतादिगोमहिषैः सौरांशे अवबधभारतीचलिलैः कर्मसाध्यपितनवांशकर्मसिद्धिः मित्रारिस्वगृह
 तस्तत्तत्तोर्यातुंगस्थे वलिनिचभास्करे स्ववीर्यात् राज्याधीशे केद्रगे सौम्यदृष्टे पापेकंद्रे स्यात्सुप्रतापाभिधानः जातो नित्यं भू
 ॥ मिपैः सवनीयो भाग्यैर्युक्तः सु ॥ ६ ॥ ६ ॥

जा.ले.
१५

जायमानवहुलदृषमतिः अत्यंतधर्मबुद्धिश्चस्याततथापापप्रहयुक्ते सति पापी मिथ्याकोशांतकृतवृथासंचितद्रव्यनाशश्च स्या
तु पापादिभयोहि धर्मः १ मीने वलिष्ठे शुभभावजातो तडागवापी भवधर्मनिष्ठः भाग्येशेलग्रगे भूपकर्मकारी धने धनं बंधु
प्रियो भ्रातृभावे चतुर्थे पितृभक्तिमान् २ कृती तु पंचमेषष्ठे जातो विकलकारकः सप्तमे सुभगस्त्रीवानखंडः पापाष्टमे स्थिते स्व
भेदात्तादेव भक्तो दशमे नृपकार्यकृत् लाभे दीर्घायुः खिलो व्यये देशांतरस्थितिः स्वस्वामिदृष्टयुक्ते च त्वदेशफलदायकः मु
निष्ठिः कृत् होरागमश्च वलवान्येषां ते श्रेष्ठमानवाः होरासारे भाग्ये खलाः स्वगृहगाः शुभदृष्टि युता यदि सौभाग्यसौख्ययुक्त
स्य जन्म विद्याभूपतेः ३ क्रूरानी चारिभांशस्था भाग्ये शेन च वीक्षिताः सर्वदा भाग्यहीनस्य जन्म विद्यान्त संशयः ४ लक्ष्मिभा
तरे राशौ महाभाग्यो हि भाग्यतः एकेन मध्यभाग्यः स्यादभावे हीनभाग्यवान् ५ गर्गजातके हंति पुण्यं च भाग्यं च कर्म पुण्यगता
दृणां तु गे स्वर्गसहस्रांशुः पुष्कलं धर्ममादिशेत् ६ भाग्यभाग्यं भवेद्वन्यः पितृपक्षपरायणः धर्मे पूर्णो निशानाथः क्षीणः सर्व
विनाशकृत् ७ कुजे रक्तप्रसने ही भवेत्यशुपतिव्रती भाग्यहीनश्च सततं नरः पुण्यगृहगते ८ मंदभाग्यो वुधे पापेषु भेसौ म्ये
सुधार्मिकः महाभाग्यः शुभजीवने शशुक्रैव लीयसि ९ दंडप्रदो वक्रगते नवमस्थे शनैश्चरे स्वर्गोच्चगेशनौ भाग्ये राजा भवति
धार्मिकः १० राहौ धर्मगते जातः सुखशौचविवर्जितः अत्यन्त भाग्याभिपक्षेद्यदिकेन्द्रवर्ती आदौ वयस्य च सुखी मनुष्यः नि
॥ कोणगः स्वाच्चगतो यवास्यान्मध्ये वयस्यत्यफलप्रदः स्यात् भाग्यस्य ना ॥

१५

ये स्वगृहेऽपि त्रगृहेऽथ वा स्यात्स्वनमन्त्रिभागे भाग्योदयं तस्य वदंति तज्ज्ञाः शुभग्रहं द्वैश्वयुते क्षिते च नीचस्थो वा शत्रुगे हस्ति-
 तोषाः सौम्यस्वामीरिः फरं धारिगोऽप्यपैः स्वेदेः संयुतो वा यदृष्टो भाग्ये हीनः स्याद्दुरिद्री सदैव ३ नवमभावपतीरिपु रंध्रगोनव-
 नभंरिपुः दृष्टयुतं तथापि दिनहामसुधमेरुतो नरः शुभस्वगैरथ धर्मरुतो नरः ॥ ४ ॥ अवलेपि शुभे खेदे भाग्यस्थो धार्मिको नरः शुभवर्ग-
 युते भाग्ये शुभकर्मो यथा न्यथा इत्यादि चिंता विधेया तत्राह जातकसारावलीकारः होरेन्दोर्वलयोगाद्यो दशमस्तस्वभावजं कर्म-
 नस्याधिपतेऽथ तथा वृद्धिर्ज्ञेया तथा हानिः १० दशमेन क्षत्रपतिर्लगात्पुरुषस्य यस्य संभवति सर्वारंभे भवति हि विनिर्दिशेत्
 स्वजातस्य जातकसारे स्वस्थे स्वपे स्वलयुते स्वलजेन वांशे स्त्रोच्चक्षेगे स्वभवने सुखवृत्तयः स्युः नीचारिभावगृहगेत्यसुखात्स-
 पुष्पादासोपचारभूतकानुचराश्च दास्यः धर्मभावे शुभक्षेत्रे शुभदृष्टे सुकर्मकृत् पापक्षिते पापकर्मोऽस्वामिदृष्टे तु मध्यमाः वैद्याः
 पुरोहिताः शास्त्रस्मृतिप्रवचकानराः जायंते कर्मगेः पापैः सौम्यग्रहनिरीक्षितैः वराहो रार्थान्निः पितृपत्तिशत्रुमित्रभ्रातृस्त्रीभू-
 तकजनादिवाकराद्यैः होरेन्दोर्दशमपतिर्विकल्पनीया भेदकोऽस्य दगतिर्गोत्रानाशमृण १ अर्कोऽश्वेत्तृणकणकर्णमेघजाद्यैश्च
 द्वांशेऽपि जन्मजातगनाश्रयैश्च धात्वग्निप्रहरणसाहसैः कुजाशे सौम्यांशे लिपिगणितादिका व्यशीलैः जीवांशे हि जविवधदिवाक-
 र्मैः काव्यांशे मणिस्जतादिगोमहिषैः सौरांशे अवबधभारतीचलित्यैः कर्मसाध्यपितनवांशकर्मसिद्धिः मित्रारिस्वगृह-
 तस्तत्तत्तोर्यातुंगस्थे वलिनिचभास्करे स्ववीर्यात् राज्याधीशे केद्रे गसौम्यदृष्टे पापे केद्रे स्यात्सुप्रतापाभिधानः जातो नित्यं भ-
 ॥ मिपैः सेवनीयो भाग्यैर्युक्तः सु ॥ ६ ॥ ६ ॥

जा. सं. १६ प्रतीपप्रसिद्ध इति अथ लाभस्थाने अखिलानां वस्तूनां प्राप्तिचिंता विधेया तत्र होराप्रदीपे स्वस्वामिग्रहयुते क्षित्या पूर्वमेव सद्धर्मो
 किमु प्रतिवस्तु विशेष लाभः क्रूरचदृष्टि सहितेन च तत्र लाभसहर्गकेष्वथ च मिश्रफलं विधत्ते लाभैरवीक्षितयुते रविवर्गयुक्तेषु
 राक्षस्यदयुताच्च भवेत्प्रतीतः तद्वद्विधौ युवतितोयजनादि जातो वित्तं सुवर्णमणिपावकशाल्मजातः ज्ञापेक्षितिज्ञगण आयग्र
 हेधनं स्यात् शिल्पादिकाले खनैस्तुंगैः सकां स्यैर्जविक्षिताये गुरुवर्गयुताये गेहे यज्ञादिहेमहयनागरथादिमुख्येषु क्लेशिता यथा
 निवर्गयुते महिषलोहादिकृष्यवनकार्यं भवा विवृद्धिः नीचारिभार्कगरवगोक्तफलं न दद्याद्भीतिं ग्रहोद्भववले वलिनस्तु वाच्य

हृद्यैः पद्यैर्गुणिते सूरितोषे लंकाराख्ये जातके मंजुले स्मिन्भावाध्यायः श्रीगणेशेन व्रयैर्वृत्तैर्युक्तः शैलराजैः

प्रणीतः २२ इति श्रीजातकालंकारे भावफलाध्यायो द्वितीयः २॥ मिति व्ययग्रहान्निधनग्रहाच्चमलिनकर्मणां

चिंता विधेया गर्गजातके क्षीणे ज्ञेवारवौरिः फेधनं पुंसामथो हरेत् बहु धार्थक्षयो भौमे तदृष्टे तेषु सिद्धयः नृपीडानच संतप्रपे रिवा
 देन पीडितः नृशंसं पुरुषं संह्रिः कुरुते अयराशिगः उच्छ्रितव्ययकाराच व्ययगे देवतागुरौ श्रद्धाहीनो घृणाहीनो व्ययगे भार्गवे नरः व्य
 ययुक्तेषु मंदे क्रूरेषु कुरुते रुचिं व्ययराहो नो च कर्मा कपटी कुलदूषकः व्यये भावे स्वामियुक्तेषु भद्रे च सत्यपि कीर्तिमान् जायते म
 त्यैर्विपरीते विपर्ययः ३७ सुधीभिर्निर्द्वन्द्वनियतं नियमेन त्रयं अध्याय समाप्यति शालिनी वृत्तेन श्रीगणेशेन भावाध्यायः शैलराजैः
 वृत्तेः सप्तत्रिंशद्भिः श्लोकैरुक्तः ३८ इति श्रीजातकालंकारटीकायां भावकलाध्यायो द्वितीयः ॥ २॥

राम.
१६

अथयोगार्थायः तत्रतावत्सुभासुभयोगान्वयवस्ययोगांतरं वक्तुं प्रतिजानीते शिखरिणीवृत्तेन पुराणैर्वसिष्ठसुकपराशरप्रभृ-
तिभिः प्रोक्तं फलयोगार्थान् अतः सकलगणकानंदजनकान् अशेषज्यातिर्विदां प्रीत्युत्पादकान् योगान्वश्ये किं कृत्वा शुकास्यात्
शुभं न सुखादुद्धृतं रुचिरं शोभनं मतं विलोक्य आलोच्य १ अथानिष्टयोगानाह ऋक्षेशः जन्मराशिनाथः क्षीणवलः सन्त्रिको

ग्रहाधीना योगाः सदर्भे देहिधाना जनिवतांततो योगार्थानं फलमिति पुराणैः समुदितं अतो वश्ये योगान्सकल-
गणकानंदजनकान् शुकास्यादुद्धृतं मतमिह विलोक्ये हरुचिरम् १ ऋक्षेशः क्षीणवीर्यः सुतनवमगतो मान-
वो मृत्युमन्त्रैराशीशे सांगनाथे रिपुनिधनगृहे प्रांत्यगे दुर्वलः स्यात् धर्मद्वेष्याष्टनाथः खलखचरयुताः सा-
र्वकं कापि संस्थास्तैर्दृष्टाः स्यात्तदानीं परपुरुषरता सुंदरीतस्य पुंसः २ मातृस्थाने स्थितौ चैकुजविधुसहितौ षष्ठ-
रंध्राधिनाथौ स्यातां यस्य प्रसूतौ भवति खलु न रत्नव्यजातस्य दानीं कापि स्थाने स्थितौ स्तः कलुषस्वगयुतौ भाग्य-
रंध्राधिनाथौ चेदेवं राहुणा वा तदनुचशिखिना संयुता वन्यजातः ॥ ३ ॥

एतत्तत्रैव नानावोजातः मत्स्यमानक्रोधी स्यात् जन्म-
राशीशे सांगनाथे तनुपति सहिते त्रिकस्थे दुर्वलः स्यात् यस्य नवमषष्ठाष्टमेशः क्रूरग्रहदृष्टियुक्ताः यत्र कुत्रापि स्थिताः यदि तदानीं तस्य भा-
ग्यं गामिनी स्यात् २ यस्य जन्मनि षष्ठाष्टमभवननाथौ कुजविधुयुतौ चतुर्थस्थौ स्यातां तदानीं सनरः अन्यजातः जारजातः तथैव
॥ वमषष्ठाधिनाथौ यत्र कुत्रापि स्थितौ ॥ ३ ॥ ॥ ॥

ना. सं.
१७

अथ हयुतौ अथ वा केवलेन राहुणा शिखिना वा युतौ स्यातां तदा न्यजातः कलुषखगयुता वित्पनेन राहुः केतुरपि सर्वकूरस्यो
जीविवक्षितः अग्रिमश्लोके मंदादीनां पार्थक्येन योगापदेशात् कलुषखगयुता वित्पनेनैव सिद्धे राहुकेतुग्रहणं कंदो न गेधात्
३ भार्यषष्ठाधिनाथो मंदेन युक्तौ चेत् शूद्राज्जातः उत्पन्नो भवति अथ बुधयुक्तौ वैश्याज्जातः भास्करेण युतौ चेत् क्षत्रियाज्ज
नः गुरुशुक्राभ्यां ब्राह्मणाज्जातः बुधगुरुशुक्राणां कलुषखगयुतत्वे कूरैर्दृष्टत्वे तद्योगेन नीचत्वेनास्तगतत्वे कूरवर्गस्यत्वे

युक्तौ मंदेन शूद्रादथ भवति विद्वैश्यातो भास्करेण क्षत्राज्जातः सिंतेन त्रिदशपगुरुणा भूमिदेवात्मस्तः
दैत्यैश्चैव स पापौ मदनरिपुधनस्थानगौ चेत् परस्त्रीगामी व्योमारिपौ स्तोगगनभवनगौ जन्मिताः न्यारतः स्यात्

४ मूर्तीशः पापयुक्तो धनसदनगतश्चेत् तदा सज्जनस्त्रीसंयुक्तस्तपिता स्यादलविहगयुताः कामशत्रुखनाथाः
कोशस्थस्तद्वदेवं फलमिति विविधं भ्रातृपत्न्योऽपि त्रयोऽस्यानेशः कापि भावे तनुपतिसहिताश्च सुमानस्य

नकाशमिवाध्यां अथ शुक्रदृष्टेर्नृसंक्रुतसप्तमषष्ठधनस्थानगतौ चेत् तदा परस्त्रीगामी स्यात् दशमषष्ठाधिजातः १५।
चौदशमस्थानतपिता जातस्य पिता जन्मरतः स्यात् परस्त्रीगामी स्यात् ४ कूरयुक्तो लघ्वेशः द्वितीयस्थश्चेत् तपिता सज्जनस्त्रीसंयुक्तः
साधुजनस्त्रीगामी स्यात् सप्तमषष्ठद्वितीयभावेषाः कूरयुताः द्वितीयस्थश्चेत् तद्वदेवं फलं विविधमिति एवं प्रकारैः विविधफलमिति

ना. सं.
१७

स्त्रियामासक्तिर्दुर्गचारत्वं अभस्यभस्यकत्वमित्यादिज्ञेयमितिभावः तन्नीयसप्रमचतुर्थदशमेशस्तनुपतिसहितायत्रकुत्राधि।
स्त्रियामासक्तिर्दुर्गचारत्वं अभस्यभस्यकत्वमित्यादिज्ञेयमितिभावः तन्नीयसप्रमचतुर्थदशमेशस्तनुपतिसहितायत्रकुत्राधि।
तदेतन्मौमेनियुतः आदित्यश्चंद्रोक्तवर्णकृष्णवर्णनामककुष्टवान्स्यात्सूर्ययुतोलग्नेशः त्रिकभवनस्यश्चेन्नदाजातस्यताप

लभाधीशंदुपुत्रौ सितितनयनिशानायकौ कापि संस्थौ युतौ स्वर्भानुनावाभवति हिमनुजः केतुना

श्वेतकुक्षी आदित्योभौ मयुक्तस्तदनुशनियुतोरक्तकृष्णाख्यकुक्षीसार्को लग्नाधिनाथो व्यपिपुनिधन

स्तानगस्तापगंडः ६ ज्ञेयश्चंद्रेण गंडो जलजद्रहयुतो ग्रंथिशस्त्रव्रणः स्याद्भूमिपुत्रेण पितृं हिमकरतनयेना

थजीवेनरोगः आमोद्धतस्ततश्चंद्रगतनययुतानुः स्यात्सूर्यो गदः स्याच्चौरोद्धतौ तज्जाद्ययमशिखितमसमे

कयुक्तत्वधीशः ७ चंद्रोमेषे वृषे वा कुजशनिसहितः श्वेतकुक्षी सरो गोदैत्ये ज्यारंदुमंदास्ति मिभवनगताः

कर्कटालिखितावा अंगे सौख्ये न हीनः परमकलुषकृद्भक्तकुक्षी नरः स्याद्वागीशो भार्गवो वा यदिरिपुगृहपो

स्तापगंडान्वितो गंडो रोगविशेषः स्यात् ६ चंद्रेण युतोलग्नेशः त्रिकस्यश्चेज्जलजो गंडः स्नानभौ मयुतो मूर्तिगः क्रूरखेटैः

लभ्यशस्त्रिकस्यश्चेन्नदायंथिशस्त्रव्रणः स्यात्तयंथ्यपलक्षितः शस्त्रजो व्रणः स्यादित्यर्थः बुधयुतोलग्नेशः त्रिकस्यः पित॥ ६॥

॥ लं
१८

स्यात् जीवेन युतो लनेशः त्रिकस्य श्वेतदा आमोद्धतो आमकोपजो रोगः स्यात् शुक्रेण युतस्तत्र स्थितो लनेशस्तदा मनुष्य
स्य स्यात् स्यो रोगः यमशिवितमसामेकपुक्शनिगहकेतूनां मध्ये एकेन युतो लनेशः त्रिकस्य श्वेतदा चौरजुअंत्यजादुत्यजे
वारोगः स्यात् रजकचर्मकारादयो त्यजाः ७ कुजशनि युतश्चंद्रो मेघे वृषे वा यदितदानरः श्वेतकुक्षी स्यात् शुक्रभौमे दुशनयः मी
नराशिस्थायद्वा कर्कटवृश्चिकस्थाः तदानरः शरीरसौख्यरहितः महापातकी रक्तकुक्षी स्यात् गुरुः शुक्रो वाषष्ठभावाधिपकू

रुष्टश्चेद्धक्रशोफी त्वयं खलसहिता मीनकर्कालिभावालूताकारश्चिरं स्यात् परमगदकरः कुष्ट एवं नराणां रि
फस्थानस्थितश्चेद्दिवधपतिगुरुर्गुप्त्ररोगी नितान्तं भूमामार्ते डपुत्रौ व्ययभवनगतौ वा वृणीमानवः स्यात् ९ मे
षमीने कुलीरेतदनुचमकरे वृश्चिके मंदचंद्रौ स्यातां क्रूरान्वितौ चेन्नवमभवनगौ मानक स्याच्च खंजः ॥ ९ ॥ रेदृष्टो ल

नस्य श्वेतदा वक्रशोफी मुष्काधिकारणकश्च पथरोगयुतः स्यादित्यग्निमश्लाकेन संबंधः ८ अथ मीनकर्कटवृश्चिकराशुपलक्षि
ताभाक् क्रूरसहिताः यदितदानराणां सर्वप्रकारेण चिरंकुष्टं स्यात् तत्र प्रकारमाह यत्र लूताकारकः सविशेषः जंतुविशेषः उक्तकुष्टग
दविशेषकः लूताकारकतकुष्टः स्यादित्यर्थः गुरुर्व्ययस्य श्वेतनरः गुप्त्ररोगी स्यात् यद्वा वैद्याज्ञानरोगी स्यात् भौमशनीव्ययैषष्ठे वा
स्यातां तदा घ्राणयुतः स्यात् ९ क्रूरग्रहयुतौ चंद्रशनीमेघमीनमकरवृश्चिकान्यतमराशिगतौ नवमभव ॥ ९ ॥

राम
१८

नगौ चेन्मानवो जातः खंजः खंजाख्यः पादरोगी स्यात् भूमीपुत्रः सप्तमदृष्ट्या लग्नस्थं चंद्रं शनिं च पश्यति चेत्तदा नरः बुद्ध्याहीनः स्यात् ॥५॥
 न इन्विधुविधुरविचंद्रयोर्मध्ये भूमिजश्चेन्नथैव बुद्धिहीनः स्यात् इन्विधुलक्षणया दिनकरपरोक्षेयः १० चंद्रलगे साधिकारे ग्रहः
 होरादृष्ट्या दिवर्गाधिपसहितेश्च नौ दशमस्थे बुधेन पूर्णदृष्टेः सिन्धुमानवो जातः बुद्धिमान् स्यात् लग्नस्थं भूमिं चंद्रं च पूर्णदृष्ट्या
 लग्नस्थं पश्यतीं दुर्दिनमणितनयं भूमिजौ युनदृष्टौ बुद्ध्याहीनो नरः स्यात् दिनविधुविवरे भूमिजश्चेन्नथैव १०
 प्रालेयांशो तनुस्थे गगनसदनगे साधिकारे कसू नौ दृष्टेः सिन्धुमानवो जातः बुद्धिमान् स्यात् हिमकिरणभुवा बुद्धियुग्मानवः स्यात्
 तपस्वी सतुं मृगाकंतनुं निलयगतं पूर्णदृष्टेः दुसूनुः पश्येच्च बुद्धिहीनस्त्वयश्शशितनुषौ भूषवा पीडितौ वा ११
 लग्नस्थे रौहिणेये तदनु रविशनी क्रूरदृष्टौ रिपुस्यावेकक्षेत्रे चैकभागे भवति गतमतिर्दृष्टिहीनौ शुभानां ति
 ग्मांशौ वैरिनाथे रक्तविहगयुते तुर्यगे सूर्यसू नौ दृष्टौ गीवाक्यतौ च भवति दृदिनरः कृष्णपिती सकंपः १२।
 बुधः पश्यति चेत् बुद्धिहीनः स्यात् यदा चंद्रलगे शोभौ मेन पूर्णदृष्ट्या पीडितौ बुद्धिहीनः स्यात् ११ लग्नस्थे बुधे तदनु क्रूरग्रहदा
 शोभमग्रहदृष्टिर्हितौ रविशनी एकशो अथवा एकभागे चक्रस्य पूर्वार्धे परार्धे वा एकत्र गौषष्ठ्यौ च नदागतमतिनेष्टमतिः स्यात्
 षष्ठ्युवननाथे सूर्ये क्रूरग्रहयुते तुर्यगे सति दृष्टौ गीवाक्यतौ च भवति दृदिनरः कृष्णपिती सकंपः १२।

॥५॥
 अथ कुतः
 स्यात् १२
 ॥५॥

जा.लं.
१९

चतुर्थस्यायदितदाहयोगे हृद्गोगादेतोर्नराणां शरीरं केशकारीव्रणः नियमेन स्यात् यदा जन्मसमये भौमः चतुर्थस्यः सूर्यबुध
यद्वैः पंचमस्याः शनिः अष्टमस्यः तदा जातो नरः दुःखभागी भवति १३ स्वक्षेत्रस्थितो भौमो यदि लग्नं पश्येत् तदा जातः कातरः भीरुः
स्यात् यदि शनिर्दशमस्थो रात्रौ जन्म चेदत्रापि तद्वाच्यं कातरः स्यादित्यर्थः लग्नगे भौमे स्वजनकलहकरः स्यात् स्वाधिकाराद्विने स्वग

दुष्टैर्वा पीडितः सन्नयकुजरविजौ वा कपतिर्वेधुसंस्था हृद्गोः स्यान् नराणां व्रण इह नियतं केशकारी शरीरे पाताल
स्थो महीजलनयनिलयाः सूर्यवित्तैर्हिकेयोरंध्रस्थो भानुपुत्रौ यदि तनुषितदा स्यान् नरो दुःखभागी १३ लग्नं पश्ये
त्तु ज्ञेयं यदि धरणि सुतः संस्थिता कातरः स्याच्छायासूनूर्नभस्यो यदि निशि जननं तद्दत्रापि वाच्यं मूर्तौ भूमीत।
नूजे स्वजनकलहकृद्यूनगे स्वाधिकाराद्विने भौमे वपुष्मान्तरमयुधिरतस्तीक्ष्णभावश्च नूनं १४ पश्येतां कामदृष्ट्या
धरणि विधुसुतौ चेन्मिथः स्यात्तदानीमुच्चाकारेण चंद्रशनि रविमहिजाश्चेत्प्रपश्यन्ति शीतः ॥ हृद्गोद्रेष्काणादिरहिते स

प्रमे भौमे वपुष्मान् दृढं शरीरः अत्यंतयुद्धप्रीतिमान् तीक्ष्णस्वभावश्च स्यात् नूनं निश्चयेन १४ धरणि विधुसुतौ भौमबुधौ मिथः अयो
न्यसंप्रमदृष्ट्या पश्येतां तदानीं जातः उच्चशरीरः स्यात् अथ शनि रविभौमाश्चंद्रं पश्यन्ति पूर्णं पश्यन्ति तदा जातः शीतः शीतलस्वभावः
स्यात् शीतलत्वं जडत्वं मूर्खत्वं मित्यर्थः क्षीणे चंद्रे भौमसिते पापभूमी पापकृत्स्वरस्तीक्ष्णभावः स्यात् मूर्तिस्थो बुधः संप्रमस्यं गुरुं पश्येत्

जातिहास्यामक्त इत्यभिप्रायः १९

श्लोकेनसंबंधः १५ अथभौमसहितबुधेशुभर्क्षेशुभग्रहराशौयहाकजज्ञौसूर्यदृष्टौमंदराशिस्थाः तदाराज्ञांविदुषांरंजनेहर्षोत्सुकी
करणेप्रवीणः स्यात्त्रिकस्थः चंद्रः शुक्रपश्येतदाविस्मयालुः विस्मययुक्तः स्यात्कुजबुधेदुवलिष्ठग्रहदृष्टाश्चेच्छीघ्रंयथास्यानथा
वचनस्फुर्तियुक्तः स्यात् १६ शुक्रबुधैः सप्तमाष्टमदशमगतौतदामानवः पुंश्चलः व्यभिचारीस्यात्शुक्रभौमौसप्तमदशमस्थौतदत्त

क्षीणेप्रालेयभानौधरणिजसहितेपापभूमीस्वरः स्यात्मूर्तिस्थोद्यूनदृष्ट्याहिमकरतनयोवासवेज्यंप्रपश्येत् १५

ह्यस्यासक्तः सभौमेहिमकरतनयेस्याच्छुभर्क्षेकुजज्ञौमंदर्क्षेवाकैदृष्टौनरपतिविदुषांरंजनेकोविदः स्यात्प

श्येत्काव्यंमितांशुर्बयविलयरिपुस्थानगाविस्मयालुः क्षिप्रंवाकस्फुर्तिमान्स्यात्कुजबुधशशिनीवीर्यवत्खेददृष्टाः

१६ शुक्रज्ञौद्यूनयातौगगनविलयगौमानवः पुंश्चलः स्यात्कामाज्ञामंदिरस्थौकविधरणिमुतौतद्वदाज्ञांक्यातौ

काव्यागौतद्वदिदोर्नभसिरविसुतादास्फुजिन्नीरयायीतद्वत्कामास्य दस्याबुधसितशनयः स्वर्क्षगेभार्गवेहि १७

पुंश्चलः स्यात्शुक्रभौमौचतुर्थदशमगतौतदत्तपुंश्चलः स्यात्चंद्रादशमेशुक्रेशनेश्चतुर्थेशुक्रः तदत्तपुंश्चलः शुक्रेशराशिस्थेशुक्र
बुधशनयः सप्तमदशमस्थाः तदातद्वदित्यनुषंगः १७ चंद्रात्शुक्रादशानिसुरोभागवतौतदग्निमभावेस्थितः चंद्रराशौलग्नस्थौ
शदिपश्यतश्चेतदाजातः अयशाअपकीर्तिः स्यात्अथसूर्यपुत्रेशनौभूमिजेकेंद्रेलग्नस्थेशुक्रचंद्रदृष्टेसतिदिवस ॥ १८ ॥

अ.लं.
२०

पतेः सूर्यस्योपरगः शफच्छेदः लिंगच्छेदः तद्वदपकीर्तिः स्यात् १८ शुक्रैव क्रयहराग्निगते सति मानवो जातः सीमंतिन्याः रतेः संभोगाद्दे-
हो नोपदायी सुखदायी सुखदः न स्यात् स्त्रीयालयस्थो लम्पनाथः सप्तमगः भार्गवं यदि पश्येत् पूर्णदृष्ट्या इति शेषः तदा जातः रहः सिरति ।
स्थानिकामिनी तोषदातान स्यादेव १९ दौ दौ प्रकृते र्थे मप्रयत इति न्यासात् चंद्रः शनियुतः भौमाच्चतुर्थे दशमे वा स्यात् तदा एव मुक्तः प्र-
प्रायेयां शास्त्रिताद्वा दिनमणितनयस्तत्पुत्रो भागवर्तो मूर्तौ चेच्चंद्रश्चक्रौ यदि तरणिमुतं पश्यतश्चायशः स्यात् शफ-
च्छेदो नराणामथ तपनमुते भूमिकेंद्रे क्युक्ते दृष्टे काव्ये डुपाभ्यां यदि दिवसपतिश्चोपरगो न तद्वत् १८ यांते वक्रयह-
र्क्षे जनुषि भृगुमुते मानं वस्तोषदायी सीमंतिन्यारतेः स्यान्नखलु मदनगं भार्गवं लम्पनाथः पश्येत् स्त्रीयालयस्थो यदि
रहसितदां कामिनी तोषदातान स्यादेवं हि मांशुर्दिनकरसुतयुक् भौम तः खे सुखे वा १९ क्षोणी पुत्रेण युक्तः प्रथमा-
सुरगुरुर्लभ्यतः षष्ठपोयं कामाधिकं नराणां जनयति नियतं पापदृष्टे विशेषात् काव्ये स्त्रीयालयस्थे तदनुमिथुनगे
कारेण कामिनी तोषदातान स्यादेव प्रथमसुरगुरुश्च कामवान्मानवः स्यान्मूर्तौ सप्ताश्वसूतो धनुषि च दृष्टे तपे चेतुमानस्य का-
क्रः भौमं युक्ते ज्यलमात्स्य षष्ठपोषष्ठभाषाधिपः तदा जातो नराणां कामाधिकं कामवलप्रचुरतां नियमेन जनयति सशुक्रः पापदृष्टश्चेत् विशेष-
वात् कामाधिकं जनयति तदनुशुक्रैस्त्वभवनस्थे मिथुनस्थे वा मानवः कामवान् स्यात् सप्ताश्वपुत्रः शनिः धनुषि दृष्टे वालमेवेतदा

शनिमकरस्थे सति
शनिमकरस्थे सति
शनिमकरस्थे सति
शनिमकरस्थे सति

आत्मभाषी अत्र योजन बहुभाषी भवति तदनुषष्ट भवन नाथे चंद्रे वा क्रूरश्रुते अदृश्या र्धे संस्थिते सति जनिवतां नेत्रयो रंकः चिह्नं वि
शेषो भवति सप्तमभावभोग्यां शानारभ्याष्टमादिक्रमेण लग्नभुक्तां शपर्यंतमदृश्या र्धे ज्ञेयं यदि क्षीणं चंद्रं शुक्रो न पश्येत् शनिर्दिदुपा
श्यतिकर्कस्थे चंद्रे दशमे सप्तमे वा स्थितैः क्रूर्यद्देहं च न दानूनं निश्चयेन स्वल्पनेत्रः स्यादित्यग्निमपद्ये नान्वयः २१ तदनु लग्नस्थं भौमं

मंदेन के ल्यभाषी त्वथ रिपु गृहपे वा सुधां शावदृश्ये चैद र्धे संस्थितं को भवति जनिवतां नेत्रयोः क्रूरयुक्ते पश्ये
क्षीणं न चंद्रं यदि भृगुतनयः सूर्यजः पश्यती दुं स्वर्क्षे चंद्रे न भवेत्येदि मदन गतैर्वा श्यते पापस्वदेः २१ स्यान्नूनां
चाल्यनेत्रं सतदनु तमुगतं भूमिजं वा क्षये शं पश्यद्वा च स्यति अदसुरकुलगुरुः काणदङ्मानवः स्यात् विच्छा
याति गमभानोः क्षितिभुवि च परोभागगे दृङ्गराणां सौम्ये चिह्नं दशिस्यादथ वपुषिलये भार्गवे क्रूरदृष्टे २२ नेत्रे
पीडाश्रुपाता तदनु शशिकुजावेकभावे यदा क्ष्णोश्चिह्नं किंचित्तदानीं ग्रहवलवशतो दृश्यमेवं सुधीभिः १२

चंद्रं वा वाचस्यतिः शुक्रश्च पश्येत् चेत् मानवः काणे नेत्रः स्यात् तिग्मभानोः सूर्यात्यरो भागगे अग्रगामिनि अस्त्राभिलाषिभौ मेनरा
प्यादक विच्छायाकांतिरहिता स्यात् सूर्यात् बुधे परोभागगे दशि चिह्नं स्यात् अथ भार्गवेषु क्लेशस्थे एमे वा क्रूरदृष्टे सति अश्रुपाता
द्वे तोर्नेत्रपीडा स्यात् अग्रिमश्लोकस्थेन संबंधः २२ तदनु चंद्रभौमौ एकभागे कनकांशस्थौ तदनेत्रयोः किंचित् चिह्नं स्यात् सुधीभिर्योगकं

ग्रहवलवशतो दृश्यमेवं सुधीभिः

जा.लं.
२१

क्तप्रकारिणादेश्यं वक्तव्यं तदनुकूरग्रहदृष्टेयतेवासूर्येव्ययगेन वमपंचमसतिजातः सुविकलनेत्रो प्रशस्तनयनः स्यात्सूर्यजेश।
नौकूरयुतेदृष्टेद्वादशगेन वमपंचमगे व्याधियुक्तो रोगो स्यात् २३ पृष्ठोदयराशिगंचंद्रचतुर्थभावस्थः शनिः प्रपश्येत्लग्नपेमे परा।
शिस्थिते जातो मानवः वामनः ह्रस्वकायः स्यात्जलचरराशिस्थः चंद्रः द्वितीये अथवा शनिना युक्ते अथवा सूर्ये लग्नगे यदि भवति त

मार्तंडेरिः फयाते तदनुन वमगे पुत्रगे वा खलाह्येदृष्टे वास्यान्मनस्वी सुविकलनयनः सूर्यजे व्याधियुक्तः २३
चंद्रं पृष्ठोदयस्थं हिवुकगृहगतः सूर्यस्तनुः प्रपश्येदित्यं लग्नाधिनाथे क्रयभवनगते मानवो वामनः स्यात्
कोशे पीयूषभानुर्जलचरगृहगतः सौरिणा संयुतो वा मार्तंडे भूमिकेंद्रे यदि भवति तदा दद्रुमान्पुरुषः स्यात् २४
दृष्टे कूरैर्न सौम्यैर्यदि रिपुगृहपे चोडुपे स्त्रीहवान्या देवं कामांगनाथे तदनु रवि सुत सुयगे नष्टदृष्टिः स्त्रीही।
स्यात्त्रयनाथे दिनकरतनये कूरनिः पीडिते चेतौ ख्यायुक् मानवः स्यात्तदनु सदनगे स्त्रीहवान् हर्षहीनः २५
कूराः केंद्रालयस्था वपुषि च विकलः केंद्रगौ पुष्यवंतौ किंवा लग्ने प्रपश्येत्कविमिनतनयः श्रोणिभागे गहीनः

दादद्रुमान्कुष्ठयुक्तः पुरुषः स्यात् २४ षष्ठभावाधिपे चंद्रे सौम्यदृष्टिरहिते केवलं कूरैर्दृष्टे स्त्रीहपीडितः स्यात् एवं कामांगनाथे सप्त
मनाथे लग्ननाथे वा चंद्रे केवलं कूरदृष्टे स्त्रीहवान्यात् पापयहैर्दृष्टः शनिश्चतुर्थे च नष्टदृष्टिः अंधः स्यात् ॥ २५ ॥

२१

कूरग्रहेः निष्पीडिते दृष्ट्या योगेन वा विकलीकृतये दृष्ट्या वज्रितिलने शरणा सौख्या युक्तौ सौख्यरहितः स्यात् लग्नगतेश नौ लीहवान् आवे
 हरहितश्च स्यात् २५ यदा कूराः केन्द्रगास्तदा जातः वपुषि शरीरे विकलः विकलोगः स्यात् पुष्पवंतौ सूर्ये चंद्रौ केन्द्रगीवातदा विकलोगः
 अत्र पुष्पवंतावित्युत्पा चंद्रसूर्ययोरेक राशिस्थत्वं विवक्ष्यते चंद्रस्य हीणत्वाद्योगस्य विकलशक्तिभावः लग्नस्थं शुक्रं शनिं पश्ये
 काव्यः पातालायायी सुरपतिगुरुणा चापियुक्तो र्कस्तु भौमो वा रोहिणेयो भवति हि विकलः श्रोणिभागे भुजं
 श्रो २६ आयुः पुण्याधिना शौचदिखलखचरातुर्यगोपापयुक्तौ जंघावैकल्यवान् स्यात् कुजशनि सहिते सै हि
 केये च सूर्ये दृष्ट्यस्थित द्वादशे शनिरिपुगृहपौरिः फयातौ खलैश्च दृष्टौ तद्वत्तदानीं रविविधुरविजावैरिं ध्रा
 लयस्थाः २७ स्यादभर्तिः पंचशाखेतदनु दशमगे सूर्यसूनौ सिताढ्ये क्लीवः स्यात् सूर्यसूनौ व्ययरिपुगृहगेषु
 क्रतुः क्लीवरूपः पश्येत् सूर्यालयस्थो मदनभवनगंभूमिस्तुल्यं सुधां शुश्रूकः काणश्च कर्के यदि शुभगृहपौ मे
 नश श्रोणिभागे कटितंटे अंगहीनः सुक्रश्चतुर्थगः गुरुसहितः शनिभौमो बुधो वा यत्र कुत्र स्थितस्तदा क्लीवसिंहालिनक्रे २८
 टितंटे हस्ते चरणे वा विकलः स्यात् २६ निधननवमेशो कूराश्चतुर्थगो कूरयुतौ जंघावैकल्यवान् पंगूरुः स्यात् राहौ भौमशनियुते षष्ठ
 गे च कारातभौमे शनियुते सूर्ये षष्ठगते तद्वत् पंगुः स्यात् एवं शनिषष्ठभावे शौक ॥ २॥ ७ ॥ ६ ॥

जा.लं.
२२

रदृष्टौ व्ययस्थौ तद्व्यंगुः स्यात् सूर्यविधुशनयः षष्ठाष्टमभावस्थाः तदानीं तस्य पंचशाखे हस्ते आर्तिः पीडा स्यादित्यग्निमस्थेन संव-
धः २७ तदनुश्रुक्रयुते दशमस्थे शनौ क्लीबेन पुंसकः स्यात् शुक्राक्रांतराशेः व्ययषष्ठे शनौ क्लीवरूपः रूपेण क्लीवसदृशः न तु क्लीवः
सिंहराशिस्थश्चंद्रः सप्तमगं भौमं पश्येत्तदा काणः स्यात् कर्कस्थः सूर्यः सप्तमगं भौमं पश्येत्तदा काणः उभययोगेपिकाणः स्यात् यदि नृ-
मपः मेषसिंहवृश्चिकमकरे स्यादिति संवधः २८ सूर्यचंद्रौ ओजर्क्षे युग्मराशौ इत्याकृष्यान्वयः अन्योन्यं परस्परं पश्यतः ओजराशि-
गः सूर्यः समराशिगं चंद्रं पश्यति तादृशश्चंद्रश्च सूर्यं पश्यति त्रयमेको योगः तत्तनूजौ शनिबुधौ ओजसमराशिगौ अन्योन्यं पश्यतः

अन्योन्यं पश्यतश्चेत्तराणि हि मकरौ तत्तनूजौ मिथो वा भूसूनुः पश्यतीतं समभवनगतं त्वंगचंद्रौ कुजेनः ओ

जर्क्षे युग्मराशौ हि मकरशशिजौ भूसुतेनेक्षितौ चेत्पराशौ लग्नशुक्रौ तदनु हि मकरः क्लीवयोगाः षडेते ॥ २९ ॥

द्वितीयो योगः समराशिगं सूर्यं भौमः विषमराशिग इत्यर्थात् सिंहभौमं च सूर्यः अन्योन्यं पश्यति इति तृतीयो योगः लग्नचंद्रौ
विषमसराशिगौ भौमेन अर्थात् समराशिगे नृदृष्टौ इति चतुर्थो योगः चंद्रबुधौ क्रमेण विषमसमराशिगौ भौमेन वीक्षितौ इति पंचमो योगः लग्न
ग्रशुक्रौ चंद्रश्च पराशौ पुरुषग्रहराशिनवांशे स्थिता वितिषष्ठो योगः एते षट् क्लीवयोगा ज्ञेयाः तदुक्तं सारावल्यां अन्योऽपरवि- २२
चंद्रौ विषमा विषमर्क्षौ निरीक्षेते इंदुजरविपुत्रौ वा तथैव न पुंसककुक्षौ वक्रौ विषमगतौ कर्कसमगं ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥

चैवंपरस्परलोकात् विषमर्धैर्लभेदुसमराशिगतः कुजो विलोकयति २४ शशि शशिजौ समविषमभौ मेन निरेक्षितौ भवतः औज
नवांशकसंख्यालभेदुसितास्तथैवोक्ता इति २५ भौमयुते शुक्रैश्च मध्ये वातकोपात्मुष्कवृद्धिः वृषणवृद्धिः स्यात् भौमराशिगते भौम
युते शुक्रैर्भूमिसंसर्गात् वातकोपजा वृषणवृद्धिः स्यात् येषां मानवानां जन्मसमये भौमराशिस्थौ शुक्रचंद्रौ गुरुशनिदृष्टौ तेर्षाक
आयुः स्थानोपयाते धरणि सुतयुते भार्गवे वातकोपात्काव्ये भौमेन युक्ते कुजभवनगते भूमिना मुष्कवृद्धिः भौमर्धे
काव्यचंद्रौ सुरपतिगुरुणा सूर्यजेनाथ दृष्टौ नूनं स्यान्मानवानां जनुषिकललजामुष्कवृद्धिर्नितांतं ३० क्रूरैर्दृष्ट
विलग्ने सुविकृत रदनश्चापगोमेषसंज्ञे खल्वाटः पापलभे धनुषि गवितथालोकि ते क्रूरखेटैः धर्मार्थीत्यात्मा
जस्थायदिस्वल्खचराबंधभाक्पूरुषः स्यादेवं लभे क्रिये वा धनुषि गवितथारश्मिजंबंधनं ३१ दुर्गंधिर्दानवे ज्येश्नि
भवनगते मानवो विग्रहे स्याद्दृष्ट्या धीशेव धर्से न दनुमकरगेतद्दत्ताथ काव्ये केन्द्रस्थे तेन पुवस्यादथ कविरविजौ स्त्री
ललजा कललदोषजा वृषणवृद्धिः अतिशयिता स्यात् कलसं ॥ यहदायुतौ चेत्तद्वच्चंद्रौ जयति तनुसदनगते चानने स्याद्दिगंधिः ३२
शुक्रशोणितमिश्रीभावः ३३ धनुषिवृषे मेघे वा विलभे क्रूरैर्दृष्टे विकृतदशनः दंतरोमी स्यात् पापलभे पापैर्युक्तं पापलभे तस्मिन् यथा प्रागु
क्तयोगेन सांकर्यं स्यात् तस्मात्क्रूरहयुक्ते धनुषिवृषे वालभे क्रूरदृष्टे खल्वाग्रे खलति रोगी स्यात् नवमद्वितीयद्वादशपंचमस्थाः क्रूर

जा.लं.
२३

लयेनूराक्रांतिनः पुरुषस्यरश्मिवंधनं स्यात् ३१ शुक्रेशनिराशिस्थे जाते मानवो विग्रहेशरीरे दुर्गंधिः स्यात् षष्ठाधिपे मिथुनकन्यामकर
गेतद्विग्रहे दुर्गंधिः अथ काव्ये शुक्रे बुधर्षते न बुधेन युक्ते के द्रुगे सति तद्विग्रहे दुर्गंधिः अथ शुक्रशनी स्वीयहृदा युतौ स्वत्रिंशं श
गौ चित्तद्विग्रहे दुर्गंधिः अत्र कुंदेनुरोधान्निशंशो हृदा शब्देनोषलक्षितः मेघस्थे चंद्रे लगने दुर्गंधिः स्यात् ३२ अथ योगाद्दशासु
विचार्यैव कर्तव्यं इत्युपजातिकयाह ग्रहैर्ग्रहाणां दीपदीनादि ज्ञानवद्भिः मानवानां जन्मनि शुभाशुभफलसुमत्याग्रहलग्नज्ञानसंस्तु

एवं ग्रहाणां सदसत्फलानां योगाद्ग्रहैरनुयोजनीयं शुभाशुभं जन्मनि मानवानां फलं सुमत्याग्रविचार्य नूनं ३३
हृद्यैः पद्मैर्गुफिते सुरितोषे लंकाराख्ये जातके मंजुलेस्मिन् योगाध्यायः श्रीगणेशेन वर्यैर्वर्तैर्युक्तो रामरामैः प्रणीतः

३४ इति जातयोगाध्यायस्तृतीयः ३ भौजंगे कृत्तिकायां शतभिषजितथा सूर्यमंदारखारे भद्रासंज्ञेति थौया किल ज
ननमियात्स कुमारी विषाख्यालमस्यौ सौम्यस्वेटावशुभगगनगश्चैक आस्तेततो ह्येवैरिक्षेत्रानुयातो यदि जनुषि,

तथा बुद्ध्या विचार्य निश्चयेन वक्तव्यं तथोक्तं मृत्युलमे ग्रहगणितजातकुर्मा बलोक्य विशेषम् ॥ तदा सा कुमारी विषाख्यां
पियः कथयति शुभमशुभं वा तस्य न मिथ्या भवेत्तथा च प्रदर्शितं नीलकण्ठदेवज्ञैः स्वोच्चे दीप्तः समाख्यातो नीचे दीनः प्रकीर्तितः मुदिर्नो मि
त्रगेहस्यः स्वस्थश्च स्वगृहे ग्रहः शत्रुगृहे स्मृतः सुप्रोजितो न्यैश्च निपीडितः स्त्री चाभिमुखगोयस्तु ग्रहः स्त्रियस्तु सस्मृतः सुवीर्यः ॥ ३५

कथितः प्राज्ञैः स्वाच्चाभिमुखगोमहः अभिवर्धोनिगदितः सुरश्मिः शुभवर्गः ३३ अध्यायं समापयति रामरामैस्त्रयस्त्रिंशद्भिः ॥
 ३४ इति जातकालंकारटीकायां योगाध्यायस्तृतीयः ३ अथ विषकन्यायोगाः तत्र त्रिभिः पदैर्विशेषतः विषकन्यायोगानां ह्यत्र
 श्लेषायां कृत्तिकायां तथा शततारकासु नक्षत्रेषु रविशनिभौमवारेषु भद्रासंज्ञकेति थौ द्वितीया सप्तमी द्वादशी संज्ञेति थौ या नक्षत्रा
 जननं द्यात् जन्म प्राप्नुयात् सा विषाख्या विषकन्या भवति अत्र नक्षत्रवारतिथीनां प्रत्येकं द्वितीयो योगः स यथा अश्लेषा स विदि
 तीया प्रथमो योगः कृत्तिका शनि सप्तमी द्वितीयो योगः शततारका भौम द्वादशी तृतीयो योगः एषु योगेषु जाता कन्या विषाख्ये म
 र्थः हो शुभग्रहौ लग्नगौ एकः पापौ दशमस्थः द्वौ पापौ शनुभाश्रितौ यदि तत्र कन्या जायते तदा सा विषकन्या भवति १ अथ क्रमे
 णापि नक्षत्रतिथिवारयोगात्ता ह्यथ शनिवारश्च श्लेषा द्वितीया तदनु कुजवारेशततारका सप्तमी दिनमणिदिवसे रविवारे वि
 शाखा द्वादशी एषु योगत्रयेषु यस्याः जन्म सा विषकन्या भवति यदि जन्म समये भौमशनि सूर्योः क्रमेण नवमलग्नपंचमस्था
 सदा कुमारी सा विषकन्या भवति २ अथ विषाख्यमंगमाहस्तग्राह्या चंद्रा द्वादशमदनपतिः सप्तमपतिः शुभग्रहो वा द्यू नयायी सप्तमस्थः वि
 षाख्यदोषं तत्प्रयुक्तं अनपत्यं संतानरहितत्वं वै धव्यं दोषं च हंति नाशयति एवमुक्तप्रकारेण रक्षास्मिन् जातके आर्यो नुमत्या देवस्य
 भ्यानुमतेन जातकानां गदितं अखिलं योगजातं ज्ञेयं ग्रहणास्वभावविशेषाभिज्ञैरेवेदयोगजातं प्रवक्तुं सममिति भावः ॥ ३१ अध्या
 यं समापयति ह्येति त्वादिना ४ इति श्रीजातकालंकारटीकायां विषकन्याध्यायश्चतुर्थः ४ अथायुर्दयाध्यायः ॥ १ ॥

जा.लं.
२४

यः १ लग्नाधीशो लग्नस्वामी केंद्रयातैः लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थैः सुदीर्घमायुर्दद्यादित्यर्थः शुभग्रहैर्दृष्टः अतिवीर्यः अधिकतरवल
स्तदाजातानां मानवानां सोम्याः बुधगुरुशुक्राः स्वस्त्रस्थाः चंद्रस्वोच्चगेवृत्तवतिलये शेषतिजानानां नराणां षष्ठिरायुर्वर्षाणां

मंदाश्लेषाद्वितीयायदितदनुकुजे सप्तमी वारुणक्षेद्वाद श्यां च द्विदैवं दिनमणिदिवसे यज्जनिः साविषा।

ख्याधर्मस्थो भूमिस्तुलस्तनुसदनगतः सूर्यस्तुलस्तदानीं मार्तंडः सूर्यातो यदि जनि समये साकुमारविषा

ख्या २ लग्नादिंदोः शुभो वा यदि मदनपतिर्द्यूनयायी विषां ख्यं दोषं चैवानपत्यं तदनुचनियतं हंति वैथ

व्यदोषं इत्थं ज्ञेयं ग्रहज्ञैः सुमतिभिरखिलयोगजातं ग्रहाणामार्यैरार्यानुमत्या मतमिह गदितं जातं के जात

कानां ३ दृष्टैः पद्यैर्गुफिते सूरितोषे लंकाराख्ये जातं के भंजुलेस्मिन् कन्याध्यायः श्रीगणेशेन वर्यैर्दृष्टैर्युक्तो

वन्निर्मलैर्विषाख्यः ४ इति श्रीजातकालंकारे विषकन्याध्यायश्चतुर्थः आयुर्मूलं जन्मिनां जीवनं च ख्याजी

वानां निर्जराणां सुधेव एवं प्राहुः पूर्वमाचार्यवर्यास्तस्मादायुर्दयमेतं प्रवक्ष्ये १ लग्नाधीशोतिवीर्यो यदि शुभः

विहगैरीक्षितः केंद्रयातैर्दद्यादायुः सुदीर्घगुणगणसहितं श्रीयुतं मानवानां ॥ ६ षष्ठिरायुः स्यात् २ लग्नाधीशो

दासोम्याः पूर्णचंद्रबुधगुरुशुक्राः केंद्रस्थास्तत्रापि गुरौ लग्ने तत्र दशमस्थैः क्रूरैर्दृष्टं युक्तं यदि न भवति तदा वत्सराणां सप्ततिरायुः

मन्त्रप्रकाशः

राम
२४

गुरोस्वोच्चगेलनेशेवहृदलेसतिनराणां गगनवसुसं स्व्यं अशीतिवर्षा पलक्षितं आयुः स्यात् एतेषु योगेषु गुरुगणयुक्तमिति ।
अनुषंगनीयं ३ सौम्येवधेतिवलेकेंद्रस्थेसतिअष्टमपदंस्वेदहीनंयदिनेदावर्षाणां त्रिंशदायुः स्यात् निधनसौम्येक्षितं चैत गग

सौम्याः केंद्रालयस्याजनुषिचरजनीनायकेस्वीयतुंगेवीर्याढ्येलग्ननाथेवपुषिचशरदांषष्टि
सौम्युर्नराणां २ सौम्याः केंद्रालयस्यावपुषिसुरगुरौलग्नतोवासुधांशोरायुर्युक्तं नट्टं नच
गगेनगतैः सप्ततिर्वत्सराणां यातामूलत्रिकीणे शुभगगनचसः स्वीयतुंगेसुरेज्येलग्नान् ।
धीशेतिवीर्येगगनवसुसमास्तुल्यमायुर्नराणां ३ सौम्येकेंद्रेतिवीर्येयदिनिधनपदंस्वेदही
नं समाः सुस्थिंशसौम्येक्षितश्चेद्गगनहिमकरैः संयुतोयोस्वभेचेत् स्वभ्यंशेचामरेज्येमुनि
नयनमितं स्वर्क्षगोलग्नगोवाचंद्रेद्युनेशुभश्चेद्गगनरसमितं कोणगाः सौम्यस्वेदाः ॥ ४ ॥

हिमकरैर्दशभिः संयुतः त्रिंशद्वर्षाणां चत्वारिंशदायुः स्यात् अथगुरोस्वोच्चगौस्वद्रेष्काणेसतिमुनिनयनंमितं सप्तत्रिंशद्वर्षा
णि आयुः स्यात् चंद्रः स्वर्क्षगोलग्नगोवासप्तमेशुभग्रहश्चेत्तदागगनरसमितं षष्ठिवर्षमितं आयुः स्यात् शुभग्रहाः ॥

जा.लं.
२५

चत्वारिंशदायुः स्यात् अथ गुरोस्वराशौस्वद्रेष्काणे सति मुनिनयनमितं सप्तविंशद्वर्षाणि आयुः स्यात् चंद्रः स्वर्हो गोलमगोवोसप्त
मेषुभग्रहश्चेतदागगनरसमितं षष्टिवर्षमितं आयुः स्यात् पंचमनवमेष्याः कर्कलग्नेसुरेज्यो यदि भवति तदा खाष्टतुल्यं अशीति
वर्षतुल्यमायुः स्यादित्यग्निमश्लोके नान्वयः ४ अष्टमेशोनवमेभावे लग्नेशे कूरदष्टे अष्टमगते अग्निहस्ताश्चतुर्विंशतिरायुः स्या
कीटिलग्नेसुरेज्ये यदि भवति तदा खाष्टतुल्यं लयेशोधर्मैगे चंगनाथे निधनभवनगे कूरदष्टे अग्निहस्ताः लग्नाधी
शाष्टनाथौ लयभवनगतौ सप्तविंशद्विलग्ने कूरज्यौ चंद्रदष्टौ यदि निधनगतः कश्चनास्ते द्विपक्षाः ५ लग्ने द्वा
कूरहीनौ वपुषिसुरगुरोरंधमं खट्हीनं केन्द्रे सौम्ये खशैलाः सितविवुधगुरुस्याच्छतं केन्द्रगौ चेतवागीशे कर्क
लग्ने शतं प्रिहभृगुजे केन्द्रेथार्कसूनौ धर्मागस्थे सुधांशौ व्ययनवमगते हायनानां शतं स्यात् ६ धीः केन्द्राय
नवस्थासंदिखलखचरानो गुरोर्भे विलग्ने केन्द्रे काव्ये गुरोर्बाशुभमपि निधनं सौम्यदृष्टं शतं स्यात् ॥ तल्लभ्यते ॥

शौअष्टमस्थोयदि तदा सप्तविंशतिवर्षाण्यायुः कूरसंयुतः गुरुः चंद्रदष्टे लग्ने यदि अन्यः कश्चिद्ग्रहः अष्टमस्थः तदा द्विपक्षाः शी
शतिरायुः स्यात् ५ लग्नचंद्रौ कूरग्रहयोर्ग्रहितौ लग्ने अष्टमग्रहरहिते केन्द्रे शुभग्रहे यदि तदा खशैलाः सप्ततिः सुकटहस्यतीव
द्रगौ चेतशतं वर्षाणि गुरोर्कर्कलग्ने भृगुजे केन्द्रे च शतं वर्षाणि एते विशिष्टयोगा इत्यर्थः योगस्य वैशिष्ट्यं यशः संपन्नसूचकं मि॥

नितेयं अथ शनौ नवमगेलगस्थे वाचं द्रेव्ययनवमगतिवर्षाणां शतमायुः स्यात् ६ क्रूरग्रहाः पंचमकेंद्रनवमस्थाः नो भवेयुः
नुमीनेलग्नकेन्द्रे शुक्रे गुरौ वा नवमाष्टमं च शुभग्रहावलोकितं यदि तदा शतं वर्षाण्यायुः स्यात् लग्नाचंद्राच्च ग्रहाः अष्टमस्थानस्य
शुक्रगुरुबलवं तीतदा पूर्णायुः व्योमार्कवर्षायुः स्यात् शुभग्रहाः स्वराशिस्थाः दृष्वे लग्ने वाचं द्रे सति वर्षाणां षष्टिरायुः स्यात्

लग्नादिदोर्नखेरायदि निधनगता वीर्यभाजौ सिते ज्यौ पूर्णायुः स्वीयराशौ शुभगगनचराः षष्टिरंगोच्चगेजे

७ कोदंडस्थार्धमंगं यदि सकलखगाः स्वीचगाज्ञे जिनां शैर्गीस्थे पूर्णचकेंद्रे सुरपतिभृगुजौ लाभगेजे परा

युः शुक्रे मीने तनुस्थे निधनगृहगते सौम्यदृष्टे सुधांशौ जीवे केंद्रे शतं स्याद्यतनुगृहपेक्षिद्रगे पुष्करेजे ८ वा

गीशे वीर्ययुक्ते नवमभवनगाः सर्वखेराः शतायुः कर्के जीवचंद्रौ सहजरिषु भवेत्कविज्ञौ चकेंद्रे केंद्रे सूर्यो

मंदागुरुनवलवगावाक्यतौ लग्नयाते व्यष्टस्थानेषु शेषाः शरगजतुलितं स्यान्नराणां तदायुः ९ ॥

लग्नहितीयहोरायां बुधे जिनां शैर्दृष्ये अन्ये सर्वे ग्रहाः स्वीचगाः तदा पूर्णमायुः स्यात् गुरुशुक्रौ केंद्रे सति लाभगेचंद्रे परायुः पूर्ण
युः शुक्रे मीने लग्नगे सौम्यग्रहदृष्टे चंद्रे अष्टमस्थे गुरौ केंद्रे सति वर्षाणां शतमायुः स्यात् अथ तनुगृहपेक्षित्यग्रिमं श्लोकेनाख्यतः ८
लग्नपेष्टमस्थे चंद्रे दशमस्थे गुरौ बलवति अन्ये ग्रहाः नवमभवनगाः तस्य शतायुः कर्के लग्ने चंद्रजीवौ तृतीयषष्ठे कादशे शुभग्रहाः

जा.लं.
२६

धकंद्रेयदितदापिशतायुः शतायुरिति देहली दीपकन्यायेनोभयत्रान्वेति रविभौमशनयः गुरुनवमांशस्याः केंद्रेऽस्यः लग्नस्थे गुरौ
शेषाः अष्टमरहितभावस्थाः तदानराणां शरगजतुलितं पंचाशीतिवर्षमितमायुः स्यात् ९ शुभग्रहनवांशस्थाः क्रूरः उपचपा
स्थाः त्रिषदशमायस्थाः कातराः भीरवः युद्धे पराजिता इति याचत शुभग्रहाः कंठकस्थाः केंद्रस्थाः तदा व्योमार्कसंख्ये विंशदधि
कशतं वर्षाणामायुः परायुः स्यात् परायुयोगेषु शनिकुजौ अष्टमस्थे कंठानो परायुः परायुर्न भवतीत्यर्थः लग्नेशगुरुकेंद्रस्थौ

क्रूरः सौम्यांशयाता उपचयगृहगाः कातराः कंठकस्थाः सौम्या व्योमार्कसंख्यायदितनुपकुजौ रं ध्रुगौ नो।

परायुः केंद्रे लग्नेशजीवौ नवसुतनिधने कंठकेनोखलाख्याः संपूर्णपापखेदायदि गुरुजलगाजीवभावे च

सौम्याः १० युग्मक्षीशेगतावाव्ययधनगृहगाश्चेच्छुभाः शीतमानुः संपूर्णोलम्पयापीशतमिहजनितामिन्द्रि

मन्दिरं स्यात् लग्नेशसौम्ययुक्तेवपुषिचलयपैरंध्रगेनान्यदृष्टे विंशत्केंद्रेलये शैवलवियुजितथालग्नपे त्रिंशदायुः

क्रूरस्त्रिकोणाष्टमकेंद्रवर्जितश्चेत्तदा पूर्णायुः स्यात् क्रूरग्रहाः गुरुजलगाः नवमचतुर्थगाः शुभाः जीवनवांशस्थाः यदा संपूर्णायुः स्यात् तदा नवांशस्थाः संतः व्ययधनगृहगाः शुभाः पूर्णश्चंद्रः लग्नस्थः दहयोगे जातानां शतं वर्षाण्यायुः कथं भूतं इति रामेन्द्रि संपदायुः स्यात् तदा
ति अग्निमश्लोकपूर्वधेनसंवेधः १० शुभग्रहयुक्ते लग्ने शैवलने अन्यग्रहे नृदृष्टेऽष्टमेशः अष्टमगते सति वर्षाणां विंशतिरायुः स्यात् अष्ट
॥ मेशलग्नेशचकेंद्रस्थे वलरहिते च सति त्रिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् ॥ ११ ॥

चंद्रोऽप्योक्तिमस्ये तृतीयषष्ठनवमद्वादशगतेतनुपेलनेशोऽप्योक्तिमस्ये उभयेनिर्वले कूरदृष्टे च सति दंतैस्तुल्यं द्वात्रिंशद्वर्षाण्या-
युः स्यात् कूरग्रहयो रंतरे लग्नगोर्केशे तदाऽब्जत्रिसंख्यं एकत्रिंशद्वर्षाण्यायुः गुरोर्द्वादशे के द्रे वा स पापे लग्न नाथे नवमषष्ठनवतृतीय-
सति रामाब्जं त्रीणि वर्षाण्यायुः कर्कलग्ने चंद्रभौमे केंद्राणि अष्टमभवनं च ग्रहरहितं यदि तदारा माब्जं स्यादिति अग्रिमस्येनान्वयः

इदानीं योक्तिमस्ये तदनुतनुपतौ निर्वले पापदृष्टे दंतैस्तुल्यं ततोर्कः खलखगविवरे लग्नगोऽब्जत्रिसंख्यं रिः फेक-
ः द्रे सुरेज्यगुरोरिपुसहजे स्यात्स पापे गनाथे रामाब्जं कर्कलग्ने कुजतुहिन करौ केंद्रं ध्रुवहो नं १२ रामाब्जं स्यात्स्ये
श्वपुषि च निधिनं सौम्यहीनं स्ववेदालग्ने शोरं ध्रयातो वपुषि निधनपः स्यान्मृणां वाणसंख्यं न केति ग्मांशु मंदो स
हजरिपुगतौ कंठके रं ध्रनाथे पारावाराब्जिसंख्यं तदनु शुभखगाः सल्लवर्क्षेऽत्र स्वाग्निः १३ कूरैर्दृष्टे गनाथे यदि
शुभविहगा वीर्यवंतः सुधांशौ संस्थे सौम्ये गणे चेद्गुणमुनि तुलितं रं ध्रगे र्मेध्यमायुः ॥ ९ ॥ अष्टमेशे लग्नगते अष्ट

मभवनं शुभग्रहरहितं स्ववेदाश्चत्वारिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् मकरस्थे मन्त्रि वी तृतीयषष्ठगौ अष्टमेशे केंद्रे पारावाराब्जिसंख्यं च
श्वत्वारिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् तदनु शुभग्रहाः सल्लवर्क्षे शुभग्रहन वांशे राशे वाऽत्रिंशद्वर्षाण्यायुः स्यात् १३ लग्ने शो कूरदृष्टे शुभग्र-
हाः वलिनः चंद्रे शुभवर्गगे कापि भावे स्थिते सति गुणमुनि तुलितं त्रिसप्तत्रिंशत्तुल्यं ॥ १० ॥

जा. सं.
२७

मायुः स्यात् चंद्राष्टमैः पापैः दिवा जन्मनि मध्यमायुः स्यात् अथ शनोद्वये हि स्वभावसंज्ञके लग्ने स्थिते द्वादशभावनाये अष्टमत्वा
थे च वसुहीने सति कंकपत्राक्षसंख्यं पंचविंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् १४ सुभ्रुकर्कलग्ने कूरयते चंद्रे दशमो गुरौ केन्द्रस्थे शरविशि
खमि तं पंचपंचाशद्वर्षमितमायुः स्यात् बुधे दशमे चतुर्थे गेवा चंद्रे मृगशिरसि लग्ने वा शुक्रगुरु एक राशि नौकापि स्थितौ चेत्तदा

स्यात् चंद्रादह्नि पापैरथ न पनसुते द्यंगलग्ने हियाते रिः फेशेऽथ नाथेयदिवलरहिते कंकपत्राक्षसंख्यं १४ क.
कं गे सप्तमौ खलविहगयते पुष्करस्थे द्विजेशे केन्द्रे याते सुरेज्येशरविशिखमितं पुष्करे नीरगे वा सौम्ये पीयूषभा
नौव्ययनिधनगते देहगे वा कवीज्यावेकक्षे व्योमवाणे व्यय रिपुनिधने लग्ननाथाह्यचंद्रे १५ शन्यं शेलग्नना
थै भुजगशरमितं स्यादशौ सौम्यस्वेतारं ध्रौ नादेहनाथो व्यय रिपुनिधने पापयुक् षष्टिरायुः राशी शेलग्नना
थो दिनमणिसहितो मृत्युगो वा कपतिश्चेन्नो केन्द्रे षष्टिरायुर्वपुषि दिनपतिः शत्रुभौमान्वितश्चेत् १६। १७

ज्योत्स्नायाः संपंचाशद्वर्षमितमायुः स्यात् लग्ने शयुक्ते चंद्रे द्वादशषष्ठाष्टमे लग्ने शन्यं शशनिनवांशगे भुजगशरमितं
अष्टपंचाशद्वर्षमितमायुः स्यादित्यग्निमश्लोके मान्वयः १५ सुभ्रुहाः अष्टमव्यतिरिक्तभावस्थाः लग्ने शः पापयुक्तः त्रिकस्थलहा
वर्षाण्यायुः स्यात् सूर्यसहितश्चंद्राशीशः लग्ने शश्च मृत्युगः गुरुः केन्द्रगोमचेत् षष्टिवर्षाण्यायुः स्यात् निजशत्रुभौमाभ्यायुक्तः सूर्यो ल

चमस्यैव शैलाः सप्ततिवर्षाण्यायुः स्यादित्यग्रिमश्लोकेनान्वयः १६ सर्वे ग्रहेः क्रूरशस्थिः शुभैः शुभग्रहगतैः लग्नपतौ सवलगे
 रायुः स्यात् सुतभवनगतैः सर्वे ग्रहेः नराणां षष्टिवर्षाण्यायुः स्यात् १७ धनुर्धराशयत्यनवांशलग्नगेशुभैः प्रथमनवांशस्थिः केन्द्रग
 वर्षाणी शतमेयुः स्यात् तृतीयचतुर्थमस्थैः सर्वे श्विरायुः दीर्घायुः स्यात् लग्ना चंद्राच्च अष्टमेशव्ययकेन्द्रस्थे अष्टविंशति
 वांशे शहीनवोर्ये व्ययतनुजगतेयामिनीशेखशैलाधर्मसर्वैः परायुः खगखलवलगेः केन्द्रयातेरशीतिः ॥
 १८ केन्द्रस्थैः शुभभवनगतैः सौम्यखंडैः सदीर्घैर्लग्नेशे स्यात् परायुः सुतभवनगतैः षष्टिरायुर्नराणां १९
 वारंगस्थोत्पभागेयदिवपुषिगतेचायभागेचकेन्द्रे सौम्यैः खंडैः शतं स्यात् सुसहजमुखे स्याच्चिरायुः समस्तैः
 लग्नप्रालियभानोर्निधनसदनपरिः फकेन्द्रेष्टविंशत्केन्द्रे सौम्यग्रहोनेयदिमृतिभवनेकश्चिदास्तेखरामाः
 २० क्षीणेप्रालियभानौयदिवलखचरोमृत्युगोमृत्युनाथः केन्द्रस्थोलग्ननाथोनिजवलरहितः खाक्षितुसं
 प्यायुः स्यात् केन्द्रे शुभग्रहरहिते अष्टमस्थश्चत्कश्चिद्ग्रहस्तदाखरामास्ति २१ वर्षाण्यायुः स्यात् २२ चंद्रेक्षीयेमति क्रूरग्रहोष्टमस्थः
 मृत्युभाविशः केन्द्रस्थः लग्नेशेनिर्वलस्तदाखाक्षितुल्यं विंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् शुभग्रहैः आपोक्लिमगतिः शनिचंद्रौषष्ठाष्टमस्थोता
 दाकाप्रकुशेनखितुः २३ विंशतिवर्षाण्यायुः स्यात् अथेत्यग्रिमश्लोकेनान्वयः २४ अथराहुचंद्ररहितौ क्रूरग्रहौ द्वितीयाष्टदादशयोगत

जा. सं.
२८

माणं शिंशति संख्यमायुः सूर्यशनी केंद्रगौकुजोलगसदा पुष्यवाणां कुशं विशदृष्ययायुः स्यात् अश्वकगुरुल्लिख्यस्यौभौमपापौपं
चमस्यो तदा अनायुः अल्पायुः स्यात् कर्कयुतीलनेशः जन्मराशि संस्थितः अन्यैर्युतः दृष्टश्चेतदा अनायुः अल्पायुः स्यात् २७ जात
कलाखसमुद्रोत्तीर्णः समस्तजातकशास्त्रज्ञादिभिरित्यर्थः पूर्वयद्योगः प्रोक्तं प्रणीतं तस्मात्पूर्वोक्तद्वारा भूतं दृढांशं भूतं अ
युयेदेतदुक्तं तस्युण्या चारश्लोकभाजां सदा चारोपलक्षितधर्मयशोयुक्ता नराणां घटत इत्यध्याहारः २९ अथादेशविधिरनुष्ठपद

सौम्यैरापोक्लिमस्यैर्दिनमणिजविधूवैरिरंध्रालयस्यौतुल्यं कामांकुशैः स्यादथ धनमृतिगौरिः फगौपापखं

हीनोस्वर्भानुनावायदिहिममहसाव्योमनेत्रप्रमाणं केंद्रस्यो सूर्यमंदौयदिवपुषिकुजः पुष्यवाणांकुशं स्या

तस्युक्तं ज्यैष्ठ्यं मया तौतनयमवनगौभौमपापावनायुर्जन्मेशः सार्कलनेखलशुभसहितश्चेक्षितः स्यादनायुः

२० यत्सं प्रोक्तं योगजं पूर्वमायुर्होरापारावारपारंगमज्ञैः तस्मादायुः सांभूतं यदेतस्युण्या चारश्लोकभाजां नराणां

तन्महर्षिः लोचनविवेकेनेति पुष्करलयशालिनां सूर्योदियहाणां वलावलविचारेण सुमनोभिरिदमायुः कथनीयधर्मविष्णु राम

लिनां भवति पापकर्मिणां न भवतीति अर्थोत्तिष्ठं २२ अध्यायं समापयति लब्धैः पदैरिति २३ इति श्रीजातकालंकारटीकायां

पंचमोऽध्यायः ५ अथलनेशधनेशदीनां व्यत्यासलान्याहलनेशधनगेधनेशेलगनेसतिजातो धनवान्बुद्धा चारप्रवीणः

वृद्धाचारैश्च निपुणः उत्कृष्टपुण्यकृतबलवानभोगैकलीलश्च स्यात्लग्नेशे सहजे सहजेशे लग्नस्थे अल्पवीर्यः प्रशस्त
वधुयुक्तः कुलजानां सुखदः मातृपक्षेण सहितश्च स्यात् १ चतुर्थे लग्नेशे लग्नगे चतुर्थेशे जातः समायुक्तः ताताज्ञा राजकार्य
प्रगुणमति युक्तः पितुराज्ञायां राजकार्ये चक्रजुमतिः सत्प्रशस्तो गुरुयस्य यद्वासतो गुरुः स्वकीयपक्षे च स्थितः स्यात् २
१ ललाटललाटे केन पुष्करालयशालिनां सुमनोभिरिदं देश्यमायुर्धर्मादिशालिनां २२ हृद्यैः पद्यैर्गुफितैः
संश्लेषैः लंकाराभिर्यो जातके मंजुलेस्मिन् आयुर्दायः श्रीगणेशेन वर्यैर्वृतैर्युक्तो वाहुपक्षैः प्रणीतः २३ इति श्री
जातकालंकारे पंचमोऽध्यायः ५ लग्नाधीशे र्थगे चेद्भूतभवनपतौ लग्नगे प्यर्थवान्स्याद्बुद्ध्याचारप्रवीणः पर
मसुकृतकृत्सारभृद्भोगशीलः भ्रातृस्थाने गनाथे सहजभवनपलमया ते लपशक्तः स हं धूराजपूज्यः कुलजनसु
खदः मातृपक्षेण युक्तः १ तुर्येशे लग्नया ते तदनुतनुपतौ तुर्ये स्यात्समावान् ताताज्ञा राजकार्यप्रगुणमति युक्तः
सद्गुरुः स्वकीयपक्षः लग्नस्थे सूनुनाथे तनुजपदगते लग्ननाथे २ मन्त्री विद्यालंकारयुक्तो निजकुलविदितो ज्ञानवा
न लगे लग्नेशे पंचमस्थे मतिनरः प्रशस्तममाः विद्यया भूषितः स्वकुले विदितो ज्ञानवान् सदसदस्तुतः मानः ३ ज्ञानसक्तः २
अभिमाने सक्तः २ पक्षे लग्नगे तदनु लग्नगे पक्षे सति नित्यं रोगरहितः ३ एव शरीरे बलवान् द्वाहादौ सक्तः आदिशदिनपर

न लक्ष्मिः कर्षणादिज्ञेयसंग्रहपरः अतोद्रव्यवानस्यात् लग्नेशे सप्रमस्थे सप्रमेषे लग्नस्थे सति तदामनुजः पितृमकः स्त्रीविषये च
 चलमनाः शालकस्य भार्याभ्रातुः कार्यकरः स्यात् ३ लग्नेशेष्टमंगेष्टमंगे लग्नगेद्युतव्यवहरिनिपुणः विक्रमवर्तनीयः
 दिसहितः आदिशब्देन वचनासु निपुणः राजतो लोकतो वा निधनपदमिच्छामाप्नुयात् लग्नेशनवमस्थे नवमेशे लग्नस्थे सति
 षष्ठेशे च नयाते तदनुतनुपतौ षष्ठगे व्याधिहीनो नित्यं द्रोहादिसक्तो वपुषि सवलवान्द्रव्यवान्संग्रही स्यात्
 मूर्तीशे कामयाते मदनसदनपे मूर्तिगेता तसे वी लोल स्वांतो गनाथो भवति हिमनुजः सेवकः शा-
 नुकस्य ३ अंगेशे रंध्रयाते निधनगृहपता वंगगेद्युतबुद्धिः सुरश्चौर्यादिसक्तो निधनपदमियाद्रूपते लो-
 कतोऽपि देहाधीशु भस्थे शुभभवनपतौ देहसंस्थे विदेशी धर्मासक्तो नितांतं सुरगुरुभजने तत्परो राजमान्यः
 ४ कर्मस्थे लग्ननाथे गगनभवनपे लग्नगे भूपतिः स्यात्ख्यातो लाभे च रूपे गुरुभजनरतो लोलुपो द्रव्यनाथः
 विदेशके सति तांतं धर्मे रतः देवाराधने गुरुसेवायां च तत्परः राजसत्कारभाजनश्च स्यात् ४ लग्नेशे कर्मस्थे कर्मनाथे सप्त-
 मंगे भूपालः लाभेन तद्वत्सुरूपेण च विख्यातः गुरुसेवायां प्रीतिवान् लोलुपः चंचलचित्तः द्रव्याणां स्वामी च स्यात् लाभेशे लग्न-
 स्थे लग्नेशे लाभस्थे शोभनकर्मादीर्घायुः क्षोणीनाथो राजा शुभविभूतः कोविदो धीरश्च मानवः स्यात् ५ लग्नेशे रिः प-

लग्नमंगस्य

सर्वशत्रुः सर्वेषां जनानां शत्रुः सर्वशत्रवो यस्येति वायतो निरंतरं बुद्ध्याहीनः बुद्धिरहितः कृपणतरमतिः अतिशयवितर्हीनः
 बुद्धिः अतश्च द्रव्यनाशी विलोलः निर्विचारी शीघ्रकारी च स्यात् इत्यमुक्तप्रकारेण जाते कजन्मसमयतातादिकानामपि स्व-
 रागोपजातफलं होरागमसैर्वक्तव्यं अयमर्थः जातकस्य जन्मलग्नादृशमंभवनं तातगृहंतदेवलग्नं प्रकल्प्य तदग्निमान् क्रम-
 न्निधनादिभाषान्परिकल्प्य तत्र लग्नभावेशो व्यत्ययस्थितिमवलोक्य लग्नाधीशे र्यगे चेद्धनभवनपतौ लग्नया ते र्यवान्स्यादि-
 त्त्वमनेशो लग्नया ते तनुभवनपतौ लाभसंस्थे सुकर्मादीर्घायुः क्षोणिनाथो शुभविभवयुतो को विदो मानवः स्या-
 त् ५ लग्नेशो रिः फया ते व्ययसदनपतौ लग्नगे सर्वशत्रुर्वद्ध्याहीनो नितांतं कृपणतरमतिर्द्रव्यनाशी विलोलः
 इत्यं तातादिकानामपि जनुषितथास्वेचराणां हियोगाद्वाच्यं होरागमसैस्तदनुतनुपयुक्तभागवेराजपूज्यः ६
 एवं स्वमत्यासुफलप्रबोधं श्रीजातकालंकरणं मनोज्ञं वृत्ते र्जितेशमिते निर्वद्धनयामुदेदेव विदामुदारं ॥ १ ॥
 नारिना उक्तोदाहरणे न तातादीनां अर्थवलादिफलं होराशास्त्रसैर्वक्तव्यं अथ मंगलाय शुभफले आदे संसमापयति नृदेस-
 नुपयुक्तभागवेलनेशयुक्ते शुक्ले त्रिकव्यतिरिक्तभावगइति शेषात् न जातिराजपूज्यो भवति राजपूज्यशब्देन वांछिते पदार्थो न-
 मिलन्त्यध्वन्यते ६ एवं कप्रकारेण मया गणेशेन स्वबुद्ध्या उदारं सारं निरूपणं मनोज्ञं पदपदार्थरुचिरं सुफलप्रबोधं फलजन-

अथविशिष्टस्ववंशसंख्यापयनं गंथसमाप्तौ देशकालविशेषं प्रत्यः पयति त्रिभिः पृथ्वीशार्दूलविक्रीडिष्वैर्दत्तैः अवनिमं
दिले भारद्वाजकुलेन तस्मात्कान्हजीकोविदः पंडितः अभूत् सकीदृशः जगति लोके मंडलज्योतिर्विदेवाचार्यः सुरुतः मदेव्या
प्रपुंगवर्षभकुंजरः सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचरा इत्यभिधानात् श्रुतिस्मृतिविहारभूस्तदाश्रयः श्रुतिस्मृति
मतपाठनद्वारा तासां विहारवान् विवुधमंडलीमंडनं पंडितशोभादायक इत्यर्थः प्रचंडगुणगुर्जराधिपसभाप्रभातमिमा

भारद्वाजकुले वभूव परमंतस्मात्सुतानां त्रयं ज्यायां स्तेष्वभवद्गृहज्ञतिलकः श्रीसूर्यदासः सुधीः श्रीमान्
वैकलानिधिस्तदनुजो गोपालनामा भवच्छ्रीमदैवविदां वरस्तदनुजो श्रीरामकृष्णो भवत् १२। शाकेमा
गणरामसायकधरा १५३ संख्येन भस्येतथामास व्रधपुरे सुजातकमिदं चक्रे गणेशः सुधीः ॥ १६७ ॥

प्रचंडगुणविजयशालिनः गुणाः शौर्यादयो यस्य सगुर्जराधिपः गुर्जरदेशाधिपः तस्य सभायाः प्रभाप्रभेव प्रभाप्रकाश
इत्यर्थः कवींद्रकुलभूषणं कविश्रेष्ठसंदोहस्य प्रभावहम् १ तस्मात्कान्हजीकोविदात्परमंतत्कृष्टसुतानां त्रयवभूवनेषु ज्याया
ज्यायाः ग्रहज्ञतिलकः गणकश्रेष्ठः सुधीः श्रीसूर्यदासः अभवत् तदनुजः तस्य श्वज्जातः श्रीमान्वेदवित्सर्वकलानिधिः सर्व
कुलाकुशलः गोपालनामा अभवत् तदनुजः श्रीमतां देवज्ञानां च श्रेष्ठः श्रीरामकृष्णो भवत् २ तत्र गोपालसूतः गणेशः मार्कण्डेयः

अध्यायं पूरयति हृद्यैः पद्यैरिति स्पष्टार्थः ५ श्रीमद्वक्त्रकुले महीयसि सतांशुकीकृते जातके प्रासीत्कृष्णदंया-
नरप्रसूदिते कृष्णोजयाद्यः कृती तत्पुत्रेण विभावितातिरुचिरासज्जातकालं कृतिः श्रीरेषा हरभानुनामतिमतां मा-

हृद्यैः पद्यैर्गुणिते सूरितोषेलंकाराख्ये जातके मंजुलेस्मिन् वंशः ॥
ध्यायः श्रीगणेशेन वृत्तैर्युक्तो वेदेः शैलसंख्यैः प्रणीतः ५ इति श्रीग-
णेशसूरिरचिते जातकालंकारे सप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥ ६ ॥ ७ ॥

अथ भूयाच्चिरं ॥ इति श्रीमच्छुक्लोपनामक हरभानुभाविता जातकालंकारटीका समाप्ता शुभ
॥ सम्वत् १९२९ मिती फागुन शुक्ल ५ वारविहकय ॥

मस्तु ॥ राम

॥ इति जातकालंकारसटीका समाप्ता ॥

